

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
Federalno ministarstvo pravde

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
Federalna uprava za geodetske i
imovinsko pravne poslove

S T R A T E G I J A
SEKTORA ZEMLJIŠNE ADMINISTRACIJE U FEDERACIJI BOSNE I
HERCEGOVINE
ZA PERIOD OD 2016. DO 2020. GODINE

Sarajevo, novembar/studeni 2016. godine

Sadržaj:

Uvodna riječ	4
I Polazna osnova i metodologija izrade <i>Strategije sektora zemljišne administracije Federacije BiH</i>	5
II Okvirni strateški dokumenti sektora zemljišne administracije u Bosni i Hercegovini	6
II.1 <i>Reformska agenda za Bosnu i Hercegovinu</i>	6
II.2 <i>Strategija za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini za period od 2014. do 2018. godine</i>	6
II.3 <i>Strategije i međunarodni standardi u oblasti geodezije i prostornih podataka</i>	10
II.4 <i>Nacrt politike i strategije u sektoru zemljišne administracije u Bosni i Hercegovini</i>	12
III Sadašnji zakonodavni okvir sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine.....	14
IV Institucionalni okvir sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine	15
V Postojeći propisi koji regulišu naknade.....	17
VI Vizija, načela i strateški ciljevi sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine.....	18
VII Strategija sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine.....	21
VII.1 <i>Reforma zakonodavnog okvira</i>	22
VII.2 <i>Reforma institucionalnog okvira</i>	23
VII.3 <i>Izgradnja infrastrukture neophodne za funkcioniranje sistema</i>	25
VII.4 <i>Osiguranje resursa za provedbu reforme</i>	25
VIII Ostvarenje ciljeva Strategije	31
VIII.1 <i>Posebne strategije u sektoru zemljišne administracije Federacije BiH</i>	31
VIII.2 <i>Kapitalni reformski projekti u sektoru zemljišne administracije</i>	32
Prilog: Izvještaj o stanju sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine	36
1. Uvod.....	37
2. Osnovni pokazatelji stanja u sektoru zemljišne administracije Federacije BiH.....	38
2.1 Postizanje ciljeva Politike zemljišne administracije	38
2.2 Sadašnja pozicija BiH u sektoru registracije i uknjižbe nekretnina.....	41
3. Ključne aktivnosti i ostvareni rezultati	43
3.1 Institucionalni i zakonodavni okvir	43
3.2 Strateški dokumenti	44
3.3 Ostvareni rezultati.....	45
4. Razvoj informacijskog sistema unutar institucija	48
5. Standardi usluga za zemljišne knjige i katastar.....	50
6. Kampanja informisanja i istraživanje zadovoljstva korisnika usluga	52
7. Jačanje kapaciteta institucija	54
8. Međuentitetska i međunarodna suradnja i projekti	56

Skraćenice:

BiH	Bosna i Hercegovina
IDA	Međunarodna asocijacija za razvoj
Federacija BiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FGU	Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove
FMP	Federalno ministarstvo pravde
IPP FBiH	Infrastruktura prostornih podataka Federacije BiH
RUGIPP	Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove Republike Srpske
SN FBiH	Službene novine Federacije BiH

Uvodna riječ

Dokument *Strategija sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine za period 2016-2020. godina* je strateški dokument kojeg su pripremile nadležne institucije, Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove i Federalno ministarstvo pravde, u cilju definiranja strateških ciljeva, aktivnosti i izazova u sektoru u narednom, petogodišnjem, periodu. Temeljem toga, ovaj dokument predstavlja okvir za donošenje poslovnih planova nadležnih institucija u skladu sa zakonskim nadležnostima i odlukama Vlade Federacije BiH. Ovaj dokument također ima za cilj pružiti presjek trenutnog stanja u sektoru zemljišne administracije Federacije BiH sa osvrtom na ciljeve, aktivnosti, strategije koje su zacrtane i dokumentom *Nacrt politike i strategije u sektoru zemljišne administracije* kojeg su 2011. godine usvojile nadležne institucije.

Izgradnja sustava zemljišne administracije koji bi bio efikasan, siguran i održiv, predstavlja izazov sam po sebi. Kada se tome pridodaju sve poteškoće koje su prisutne u ovome sustavu kod nas, izazov postaje još veći. U tom smislu, nadležne institucije su sa dužnom ozbiljnošću i posvećenošću pristupile ovom, po mnogo čemu jedinstvenom reformskom procesu, sa ciljem osiguranja pravne sigurnosti na tržištu nekretnina i sigurnosti investitorima i stranim ulagačima putem pouzdane registracije prava vlasništva i drugih stvarnih prava na nekretninama kroz pružanje potpunih informacija o ograničenjima prava vlasništva te osiguranje ažurnih tehničkih podataka o nekretninama.

Postojanje strategije sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine osigurava usuglašene i koordinirane aktivnosti koje rezultiraju pozitivnim efektima i doprinose provedbi *Reformske agende*, posebno kada je riječ o sektoru koji razmatra poslovnu klimu i konkurentnost. Povoljna poslovna i investicijska klima je ključni faktor strategije svake zemlje u cilju stimuliranja ekonomskog rasta koji generira više radnih mjesta i bolji životni standard stanovništva. U tom smislu, opći cilj i osnovna vodilja u izradi ove Strategije je stvaranje zajedničkog dugoročnog strateškog okvira koji sadrži usuglašene dugoročne prioritete za budući razvoj sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine, kao i realne reformske aktivnosti koje će doprinijeti provedbi *Reformske agende za Bosnu i Hercegovinu za period 2015-2018. godine i Akcionog plana za realizaciju reformske agende Federacije Bosne i Hercegovine*.

Strategija sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine za period od 2016. do 2020. godine omogućava nadležnim institucijama planiranje i utvrđivanje prioriteta u vezi sa aktivnostima i korištenjem finansijskih sredstava, uzimajući kod planiranja u obzir i suradnju institucija u sektoru zemljišne administracije Federacije BiH.

Strategija sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine za period 2016-2020. godina se dostavlja Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Međunarodnoj asocijaciji za razvoj sukladno pravnim odredbama Sporazuma o financiranju-Projekt registracije nekretnina, kredit broj 5188-BA.

Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove

Željko Obradović, direktor

Federalno ministarstvo pravde

Mato Jozić, ministar

I Polazna osnova i metodologija izrade *Strategije sektora zemljišne administracije Federacije BiH*

Institucije Federacije Bosne i Hercegovine, pri čemu je prvenstveno riječ o Federalnom ministarstvu pravde i Federalnoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove, u proteklom petogodišnjem razdoblju angažirano su provodile niz aktivnosti reforme sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH zacrtanih strateškim i programskim dokumentima, usvojenih od strane različitih tijela Federacije BiH, odnosno samih institucija. Osnovnu podlogu za provedbu reforme u sektoru zemljišne administracije Federacije BiH u periodu od 2011. do 2016. godine predstavljali su:

- „Nacrt politike i strategije u sektoru zemljišne administracije u BiH za period od 2011. do 2015. godine“, i
- „Strategija za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini za period od 2014. do 2018. godine“

Na osnovu temeljnih odrednica definiranih u navedenim dokumentima razrađen je niz strategija po pojedinim područjima djelovanja nadležnih institucija te su od strane institucija pripremani, a od strane Vlade Federacije BiH usvajani višegodišnji, trogodišnji, i godišnji planovi rada institucija.

Ostvareni rezultati u proteklom petogodišnjem periodu, uočeni problemi, okolnosti u kojima institucije donose usvojene i pripremljene područne strategije, kapitalni višegodišnji projekti podržani Sporazumima o finansiranju potpisanim sa Međunarodnom asocijacijom za razvoj i tehničkom pomoći Kraljevine Švedske i Kraljevine Norveške, aktivnosti definisane *Reformskom agendom za Bosnu i Hercegovinu za period 2015-2018. godina*¹ i strateški dokumenti Federacije BiH predstavljaju okvir za izradu ključnih dokumenata sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH za slijedeći petogodišnji period. U tom smislu, pripremljeni su sljedeći dokumenti:

- Strategija sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH za period od 2016. do 2020. godine, i nastavno
- Strateško-poslovni plan Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Federacije BiH.

Postignuti rezultati u prethodnom periodu i trenutno stanje u sektoru zemljišne administracije u FBiH su opisani u zasebnom prilogu ove Strategije - *Prilog 1: Izvještaj o stanju u sektoru zemljišne administracije Federacije BiH*. U *Prilogu 1* su takođe dati i pokazatelji provedenih aktivnosti i poziciju Bosne i Hercegovine u globalnom i regionalnom okruženju u dijelu registracije i uknjižbe nekretnina 2010. godine i danas, a prema navodima publikacije „Doing Business“.

Obzirom da reforma sektora zemljišne administracije generalno, u bilo kojoj državi i sustavu, predstavlja jedan od najdugotrajnijih procesa, to se ova Strategija temelji na kontinuitetu započelih aktivnosti, korekciji i intervenciji u dijelovima gdje su uočeni izazovi, odnosno nisu ostvareni očekivani rezultati, dopuni dosadašnjih aktivnosti sukladno temeljnim odrednicama strateških dokumenata Federacije BiH, prije svega *Akcionog plana za realizaciju reformske agende Federacije Bosne i Hercegovine* koji sadrži precizirane aktivnosti sa definiranim nosiocima aktivnosti i rokovima izvršenja. U izradi ove Strategije se takođe vodilo računa o potrebama drugih segmenata društva u Federaciji BiH, tehnološkom napretku i globalnim trendovima, u prvom redu smjericama Evropske unije kada je u pitanju razvoj sektora zemljišne administracije.

Kako su izrada, donošenje i provedba Strategija u sektoru zemljišne administracije posebno podložni vanjskim uticajima, odnosno postoji niz vanjskih faktora koji mogu u trenu promijeniti okvir ili okolnosti u

¹ *Reformska agenda za Bosnu i Hercegovinu za period 2015.-2018. godina*, potpisana od strane Vijeća ministara i Vlada Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske 27. 07. 2015. godine

kojima se provodi reforma sektora zemljišne administracije, to su rizici provedbe Strategije sagledani u okviru *Strateško-poslovnog plana FGU za period od 2016. do 2020. godine* izradom analize strateških i operativnih rizika.

II Okvirni strateški dokumenti sektora zemljišne administracije u Bosni i Hercegovini

II.1 *Reformska agenda za Bosnu i Hercegovinu*

Reformska agenda za Bosnu i Hercegovinu za period 2015-2018. godina je popis aktivnosti koje trebaju provesti sve razine vlasti, kako bi se izvršila reforma u području javnih finansija, poslovne klime i konkurentnosti, tržišta rada, reforme socijalne zaštite i penzija, vladavine prava i dobrog upravljanja, te reforme javne uprave. Za provedbu Agende, Vlada Federacije BiH je 17. septembra usvojila i u decembru 2015. godine ažurirala *Akcioni plan za realizaciju reformske agende Federacije Bosne i Hercegovine* koji sadrži precizirane aktivnosti sa definiranim nosiocima aktivnosti i rokovima izvršenja.

Projektom registracije nekretnina u Federaciji BiH se planira usklađivanje podataka katastra i zemljišnih knjiga u 243 katastarske općine na području Federacije BiH. Krajnji cilj ovih aktivnosti je uspostava zemljišne knjige u tim katastarskim općinama po podacima novog premjera. Kako teritorij ove 243 katastarske općine obuhvaća uglavnom uža urbana područja svih općina i gradova na prostoru Federacije BiH, to će se realizacijom aktivnosti na sistematskom usaglašavanju podataka o nekretninama između zemljišne knjige i katastra stvoriti potpuno novi okvir za razvitak tržišta nekretnina, kao i za sveukupni ekonomski razvitak Federacije BiH. Ažurni podaci o nekretninama, vlasništvu, ograničenjima i drugim stvarnim pravima na nekretninama pružaju sigurnost investitorima i stranim ulagačima te unapređuju poslovnu klimu i konkurentnost i pružaju neophodne informacije za provedbu niza aktivnosti iz *Akcionog plana za realizaciju reformske agende Federacije Bosne i Hercegovine*, posebno kada je riječ o sektoru poslovne klime i konkurentnosti i aktivnostima vezanim za direktna ulaganja, koncesije, registraciju poslovnih subjekata i slično.

Obzirom na važnost reforme sektora zemljišne administracije za sva područja života i funkcioniranja društva, odnosno za područja na koja se odnosi Reformska agenda za BiH u nastavnim potpoglavljima je dat pregled nekih od osnovnih strateških dokumenata nadležnih institucija i inicijativa u sektoru zemljišne administracije na nacionalnom i evropskom nivou koje su nadležne institucije prepoznale i na čijoj provedbi se intenzivno radi u Federaciji BiH.

II.2 *Strategija za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini za period od 2014. do 2018. godine*

“*Strategija za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini za period od 2014. do 2018. godine*“ je donešena 2013. godine i izrađena zajedničkim radom ministarstava pravde BiH, entiteta i kantona, Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH, Pravosudne komisije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i predstavnika udruženja sudija, tužilaca, advokata, notara, medijatora i drugih nevladinih organizacija.

U “*Strategiji za reformu sektora pravde u BiH za period od 2014. do 2018. godine*”² u okviru **Strateške oblasti broj 4: Podrška ekonomskom razvoju u BiH**, identifikovan je sljedeći dugoročni prioritet: “Definisati i provesti mjere kojim će sektor pravde doprinijeti stvaranju povoljnijeg okruženja za održiv

² *Strategija za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini za period od 2014. do 2018. godine*, Sarajevo, novembar 2013, Koordinator izrade: Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine, poglavlja: Strateška oblast 4, str 37-40

ekonomski razvoj u BiH”. U tom smislu, u okviru ove strateške oblasti je planiran rad na razvoju usklađenog sistema zemljišnih knjiga u BiH, koji vodi do pravne sigurnosti u vezi sa stvarnim pravima i stvara bolju klimu za investicije. Takođe je planiran i rad na povećanju kvaliteta rada zemljišnoknjižnih ureda, kroz reformu sistema obuke zaposlenih u tijelima zemljišnoknjižne administracije.

Održiv ekonomski razvoj je u ovoj Strategiji prepoznat kao jedan od najvažnijih dugoročnih prioriteta BiH:

“Sektor pravde u BiH igra značajnu ulogu u podupiranju ekonomskog razvoja i stabilnosti. U tu svrhu, u dugoročnom periodu, sektor pravde u BiH mora pokazati efektivnost, efikasnost i otvorenost u svom radu. Ovo su najvažniji faktori koji će povećati investicije i privredne aktivnosti. Naročito su važni instrumenti koje sektor pravde u BiH podržava sa ciljem osiguravanja brze registracije poslovnih subjekata i rješavanja sporova između poslovnih subjekata. Jednako važni za održiv ekonomski razvoj su oblasti koja definišu pitanja likvidacije i stečaja poslovnih subjekata i zaštitu njihovih imovinskih prava.”

Pitanja iz Strateške oblasti broj 4 su dalje podijeljena u dvije strateške podoblasti:

- strateška podoblast 4.1: Zemljišna administracija u BiH
- strateška podoblast 4.2: Privredno sudovanje u BiH

Za svaku od ovih podoblasti je izrađeno više strateških programa. U okviru podoblasti **4.1.** koja se odnosi na **zemljišnu administraciju u BiH** razmatrana su slijedeća pitanja:

(1) Osigurati pouzdana i sigurna stvarna prava i izradu efektivnih usluga zemljišne administracije predstavlja veliki izazov. Već su u toku aktivnosti izrade modernog, digitalizovanog sistema upravljanja zemljišnim knjigama i katastarskim podacima, dakle oblasti u kojima je potrebna dodatna reforma uključuju finalizaciju i efikasno organizovanje relevantnog zakonodavnog okvira za ukupnu reformu zemljišne administracije. Zakonski okvir zemljišne administracije u Federaciji BiH još nije u potpunosti kompletiran pa je potrebno završiti ovu aktivnost.

(2) Poboljšavanje standarda usluga zemljišne administracije, zajedno sa izgradnjom tehničkih i menadžerskih kapaciteta, kao i standardizovanje kvaliteta usluga, kako u zemljišnoknjižnim uredima tako i u relevantnim organima uprave treba razviti, te provesti kontinuiran program obuke za zaposlene u organima zemljišne administracije.

(3) Takođe treba unaprijediti komplementarnost i dostupnost informacija o evidencijama nekretnina i prava na njima u BiH.

Sa ciljem rješavanja navedenih pitanja Strategijom su definisana tri strateška programa, sa rokovima, odgovornim institucijama i očekivanim rezultatima, koji su predstavljeni u *Tabeli 1.*

<i>Strateški programi</i>	<i>Odgovorne institucije</i>	<i>Pokazatelji provođenja</i>
4.1.1 Kompletiranje zakonskog okvira zemljišne administracije u Federaciji BiH	FMP	- Pravni okvir za zemljišnu administraciju - kompletiran u Federaciji BiH.

4.1.2 Izrada i provođenje programa kontinuirane obuke za zaposlene u organima zemljišne administracije	FMP, MP RS, PK BD, Federalna geodetska uprava i Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove	<ul style="list-style-type: none"> - Programi obuke za zaposlene u organima - zemljišne administracije izrađeni i provode se
4.1.3 Unapređenje komplementarnosti i dostupnosti informacija o evidencijama nekretnina i prava na nekretninama u BiH	FMP, MP RS i PK BD	<ul style="list-style-type: none"> - Osnovano koordinaciono tijelo radi osiguravanja usklađenosti evidencije nekretnina u BiH; - Softver za zemljišnu administraciju razvijen; - Svi učesnici u postupku zemljišne administracije tehnički i stručno osposobljeni; - Zaštita ličnih podataka u poslovima zemljišne administracije osigurana; - Doneseni i primjenjuju se provedbeni propisi iz Zakona o elektronskom poslovanju.

Tabela 1: Strateški programi pravosudnog sistema u podoblasti zemljišne administracije BiH

U okviru podoblasti **4.2-Privredno sudovanje u BiH** razmatrana se slijedeća pitanja:

- (1) U sistemu registracije poslovnih subjekata u BiH treba izraditi analizu potrebnih izmjena Okvirnog zakona o registraciji poslovnih subjekata i usvajanja potrebnih podzakonskih akata, analizu primjene usvojenog Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj te u skladu sa nalazima i preporukama iz navedenih analiza pripremiti i uputiti u proceduru usvajanja potrebne zakonske i podzakonske akte.
- (2) U narednom periodu treba uspostaviti mogućnost svim sudovima da imaju uvid u bazu podataka Uprave za indirektno oporezivanje, IDDEEA i ostalih organa uprave. Isto tako treba stvoriti tehničke mogućnosti, u skladu sa standardima pravosudnog informacionog sistema i obavezati sudove za informisanje nadležnih poreskih uprava, zavoda za statistiku i drugih nadležnih organa u pogledu podataka koji se upisuju u sudski registar.
- (3) U narednom periodu odredbe zakona o privrednim društvima bi trebalo izmijeniti i dopuniti, nakon temeljite analize sadašnjih odredbi.
- (4) Za potrebe prakse potrebno je uspostaviti portal privrednih registara na kojem će se moći izvršiti uvid u sve javne podatke privrednih registara, u skladu sa standardima pravosudnog informacionog sistema.
- (5) U narednom periodu trebalo bi izmijeniti i zakone o likvidaciji i stečaju, nakon temeljite analize sadašnjih odredbi.

Sa ciljem rješavanja navedenih pitanja definisano je pet strateških programa, sa rokovima, odgovornim institucijama i očekivanim rezultatima, koji su predstavljeni u slijedećoj *tabeli 2*:

<i>Strateški programi</i>	<i>Odgovorne institucije</i>	<i>Pokazatelji provođenja</i>
4.2.1 Analiziranje i provođenje sistema registracije poslovnih subjekata u BiH, koji osigurava pravnu sigurnost i efikasnost postupka registracije	VSTV, FMP, MP RS i PK BD	<ul style="list-style-type: none"> - Izrađena analiza potrebnih izmjena Okvirnog zakona o registraciji poslovnih subjekata i usvajanja potrebnih podzakonskih akata; - Izrađena analiza primjene usvojenog Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj; - Pripremljeni i upućeni u proceduru potrebni zakonski i podzakonski akti; - Izrađena analiza o mogućnosti uspostavljanja „posrednika“ sa preporukama za dalji rad; - Provedene preporuke analize; - Elektronske evidencije privrednih registara u BiH kompletirane; - Unapređena ažurnost privrednih registara na način da se svi podaci elektronski unose i učine dostupnim notarima, sa mogućnošću da notari na osnovu tih zvaničnih podataka izdaju potvrde o činjenicama iz registra.
4.2.2 Uspostavljanje i unapređenje elektronske razmjene podataka između sudova i drugih nadležnih organa	VSTV, FMP, MP RS i PK BD	<ul style="list-style-type: none"> - Uspostavljena mogućnost svim sudovima da imaju uvid u bazu podataka UIO, IDDEEA i ostalih organa uprave; - Uspostavljene tehničke mogućnosti u skladu sa standardima pravosudnog informacionog sistema, te obaveza sudovima za informisanje nadležnih poreskih uprava, zavoda za statistiku i drugih nadležnih organa u pogledu podataka koji se upisuju u sudski registar.
4.2.3 Noveliranje zakona o privrednim društvima	FMP, MP RS i PK BD	<ul style="list-style-type: none"> - Odredbe zakona o privrednim društvima novelirane.
4.2.4 Uspostavljanje portala na kojem će se moći izvršiti uvid u sve javne podatke privrednih registara	FMP, MP RS, PK BD i VSTV	<ul style="list-style-type: none"> - Uspostavljen portal privrednih registara na kojem će se moći izvršiti uvid u sve javne podatke privrednih registara, u skladu sa standardima pravosudnog informacionog sistema.
4.2.5 Noveliranje zakona o stečajnom i likvidacionom postupku	FMP, MP RS i PK BD	<ul style="list-style-type: none"> - Pripremljene i u proceduru upućene izmjene i dopune zakona o stečajnom i likvidacionom postupku na nadležnim nivoima u BiH.

Tabela 2: Strateški programi pravosudnog sistema u podoblasti privrednog sudovanja BiH

Iz navedenog je vidljivo da Strategija za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini za period 2014.-2018. godina predstavlja osnovni strateški okvir rada cjelokupnog pravosudnog sistema, kako Federalnog ministarstva pravde, tako i svih sudova i drugih institucija koje su uključene u procese pravosudnog sistema.

II.3 Strategije i međunarodni standardi u oblasti geodezije i prostornih podataka

Provedba reforme sektora zemljišne administracije u dijelu geodetsko-katastarskog sustava u Federaciji BiH temelji se na međunarodnim standardima u oblasti geodezije, kartografije, katastra i infrastrukture prostornih podataka koji se prenose na nivo Federacije BiH donošenjem strategija za svaku pojedinu podoblast. Sama reforma realizira se neposredno uspostavom tehničkih sistema i servisa, odnosno provedbom višegodišnjih planskih aktivnosti kojima se ostvaruju reformski ciljevi. U tom kontekstu FGU, sukladno raspoloživim kapacitetima i definiranim prioritetima, aktivno sudjeluje u radu određenog broja međunarodnih tijela i organizacija koje su od posebnog značaja za geodetsko-katastarski sistem i kroz taj angažman preuzima i implementira međunarodne standarde i tehnološka rješenja na području Federacije BiH. Riječ je o slijedećim međunarodnim tijelima i organizacijama u kojima FGU aktivno sudjeluje:

United Nations Initiative on Global Geospatial Information Management³ (UN-GGIM) - Bosna i Hercegovina je članica inicijative Ujedinjenih Nacija o globalnom upravljanju geoprostornim informacijama - UN-GGIM, koja je osnovana u julu 2011. godine i ima vodeću ulogu u utvrđivanju globalnog plana razvoja geoprostornih informacija, promociju važnosti geoprostornih informacija u rješavanju ključnih globalnih izazova i utvrđivanju nacionalnih politika. Zadatak ovog tijela je unapređenje upravljanja geoinformacijama i promocija zajedničkih načela, pravila, postupaka, mehanizama i standarda za interoperabilnost i interpromjenjivosti geoprostornih podataka i usluga. Osim na globalnom, UN-GGIM djeluje i na regionalnom nivou. U Evropi je 1. oktobra 2014. osnovan Regionalni odbor UN GGIM-a – **UN GGIM Europe⁴**. Svrha UN GGIM Europe je osigurati da nacionalne katastarske i kartografske institucije te nacionalne statističke institucije zemalja članica EU i drugih evropskih država, evropskih institucija i pridruženih tijela zajedno rade na efikasnijem upravljanju i dostupnosti geoprostornih informacija u Evropi i njihovoj integraciji s drugim informacijama, temeljeno na potrebama korisnika.

EuroGeographics⁵ - Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove i Republička uprava za geodetske poslove Republike Srpske su punopravne članice, krovne organizacije za evropske institucije u oblasti prostornih podataka, kartografije, katastra. EuroGeographics trenutno okuplja 60 organizacija iz 46 zemalja Evrope i kao takvo, predstavničko tijelo svojih članova, EuroGeographics je u velikoj mjeri tehničko stručno tijelo sa ciljem razvoja evropske infrastrukture prostornih podataka (European Spatial Data Infrastructure). EuroGeographics takođe aktivno učestvuje u Evropskim i međunarodnim programima za unapređenje politika i zakonodavstva sa ciljem pružanja doprinosa u onim oblastima gdje EuroGeographics i članovi posjeduju značajno iskustvo i stručnost. Članovi EuroGeographics-a međusobno razmjenjuju iskustva i ideje i saraduju na pojednostavljivanju procedura za pristup njihovim podacima i razvoju efikasnijih i pouzdanijih sistema registracije zemljišta te saraduju na pripremi zajedničkih proizvoda i usluga. Trenutno je riječ o četiri vrste proizvoda i uslugama koje olakšavaju traženje proizvoda članova EuroGeographics-a i dobijanja informacija o koordinatnim referentnim sistemima.

Jedna od trenutno šest strateških oblasti od posebnog interesa za EuroGeographics je i područje Evropske infrastrukture prostornih podataka - European Spatial Data Infrastructure. Kao evropska asocijacija, EuroGeographics blisko suraduje sa Evropskom komisijom i Evropskim parlamentom podržavajući

³ <http://ggim.un.org/>

⁴ <http://un-ggim-europe.org/>

⁵ <http://www.eurogeographics.org/home>

implementaciju INSPIRE direktive, PSI (Public Sector Information) direktive, GMES (Global Monitoring for Environment and Security) servisa, Galileo satelitskog navigacionog sistema, kao i brojne druge evropske inicijative i projekte.

U tom smislu, članovi EuroGeographics-a postupaju po INSPIRE direktivama i razvijaju *European Location Framework* pri čemu uspješno sarađuju sa sve tri EU institucije. INSPIRE⁶ (INfrastructure for SPatial Information in the European Community - infrastruktura za prostorne informacije u Evropskoj zajednici) je direktiva 2007/2/EC Evropskog parlamenta i Savjeta Evropske unije od 14. marta 2007. godine.

INSPIRE direktivu je predložila Evropska komisija u julu 2004. radi uspostavljanja pravnog okvira za osnivanje i rad infrastrukture za prostorne informacije u Evropskoj zajednici. Svrha takve infrastrukture je da podrži formulisanje, implementacije, monitoring i evaluaciji politike Zajednice i aktivnosti koje mogu imati direktan ili indirektan uticaj na životnu sredinu na različitim nivoima državne vlasti, evropske, nacionalne i lokalne. INSPIRE treba da se zasniva na infrastrukturi za prostorne informacije koje su kreirane i održavane od strane država članica. Komponente ovih infrastruktura obuhvataju: metapodaci, prostorne teme podataka (kao što je opisano u aneksima I, II, III Direktive), usluge prostornih podataka, mrežne usluge i tehnologije, sporazume o razmjeni podataka i servisa za dijeljenje, pristup i korištenje, koordinacija i monitoring mehanizama, procesa i procedura. Osnovni cilj uvođenja infrastrukture prostornih podataka je da ohrabri povećanu saradnju u okviru sektora za geopodatke. Osnovni principi su da posao treba da podrži razvoj privatnog sektora, doprinese razvoju e-Vlade, omogući adaptaciju na nove predušlove, bude upravljani zahtjevima korisnika i bude baziran na dobro razvijenoj koordinaciji između različitih strana.

U tom smislu, FGU je pripremila *Uredbu o infrastrukturi prostornih podataka Federacije Bosne i Hercegovine* koju je Vlada Federacije BiH i usvojila u oktobru 2014. godine⁷. Ovom Uredbom se uređuje osnivanje i održavanje Infrastrukture prostornih podataka Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu IPP FBiH), njen sadržaj, metapodaci, servisi prostornih podataka, osnivanje i održavanje Geoportala IPP FBiH, te uspostava i nadležnosti organa IPP FBiH.

IPP FBiH se odnosi na digitalne prostorne podatke i odgovarajuće servise prostornih podataka za teritoriju Federacije BiH koji su u nadležnosti: organa i organizacija federalne uprave, organa i organizacije kantonalne uprave, organa lokalne samouprave, javnih preduzeća, pravnih osoba kojima je povjereno upravljanje prostornim podacima i pravnih osoba koje koriste podatke i servise obuhvaćene IPP FBiH, i koje pružaju usluge javnih servisa na osnovu tih prostornih podataka.

IPP FBiH sadrži metapodatke, servise i skupove prostornih podataka: o nekretninama i drugim podacima iz nadležnosti Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, o zaštiti životne sredine, o prostorno-planskim dokumentima, o prometnim i telekomunikacijskim i drugim infrastrukturnim mrežama, o mineralnim sirovinama i energetske izvorišima, o režimu voda, o zaštićenim nepokretnim kulturnim dobrima, o prostorima od značaja za razvoj turizma i turističkim mjestima, o geologiji, geofizici, meteorologiji, poljoprivredi i pedologiji, o demografiji i zdravlju, o industrijskim i proizvodnim kapacitetima, kao ostale podatke u skladu sa INSPIRE Direktivom.

Organi IPP FBiH su Vijeće IPP FBiH i radne grupe IPP FBiH. Vijeće IPP FBiH imenuje i razrješava Vlada Federacije Bosne i Hercegovine. U Vijeće IPP FBiH Vlada imenuje po jednog predstavnika: FGU, koji je istovremeno predsjednik Vijeća, Federalnog ministarstva prostornog uređenja, Federalnog ministarstva okoliša i turizma, Federalnog ministarstva prometa i komunikacija, Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Federalnog ministarstva finansija, FMP, Federalnog ministarstva unutrašnjih

⁶ HYPERLINK "<http://www.ec-gis.org/inspire>" \t "_blank" <http://www.ec-gis.org/inspire>

⁷ Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, broj 85/14; <http://www.fgu.com.ba/bs/uredbe.html>

poslova, Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije, Federalnog zavoda za statistiku.

II.4 Nacrt politike i strategije u sektoru zemljišne administracije u Bosni i Hercegovini

Tijekom provedbe *Projekta registracije zemljišta* djelovao je *Savjetodavni i koordinacioni odbor za zemljišnu administraciju BiH* koji je bio zadužen za realizaciju *Projekta registracije zemljišta* na državnom nivou, a u skladu sa *Sporazumom o finansiranju-Projekat registracije zemljišta* koji je potpisan između Bosne i Hercegovine i Asocijacije za međunarodni razvoj ("Službeni glasnik BiH", Međunarodni ugovori br. 1/07).

Savjetodavni i koordinacioni odbor za zemljišnu administraciju BiH je 2011. godine usvojio strateški dokument „*Nacrt politike i strategije u sektoru zemljišne administracije u BiH za period od 2011. do 2015. godine*“, kojeg su pripremile nadležne institucije u sektoru zemljišne administracije u Federaciji BiH i u Republici Srpskoj. Dokument sadrži prijedloge za održiv razvoj sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH i Republici Srpskoj, sa prijedlozima za rješavanje određenih problema, a uzimajući u obzir tadašnju situaciju i optimalno korištenje raspoloživih ljudskih i materijalnih resursa.

Sastavni dio dokumenta je i *Politika zemljišne administracije u BiH sa Izjavom o politici zemljišne administracije u BiH* koje predstavljaju opće ciljeve i smjernice na osnovu kojih se strategije i planovi mogu razvijati i implementirati od strane svih institucija javnog sektora kao i od strane kvalifikovanih stručnjaka, privatnih kompanija ili profesionalnih udruženja aktivnih u sektoru zemljišne administracije Federacije BiH.

Politika zemljišne administracije u BiH

Vijeće ministara i entitetske vlade u BiH, uz odredbe Evropske zajednice i uz preporuku ekonomske komisije za Evropu Ujedinjenih Nacija svjesne su društvenog i ekonomskog uticaja efikasnih usluga zemljišne administracije u korist opće javnosti. Efikasni sistemi za registraciju i uknjižbu nekretnina, vrijednost nekretnina i korištenje istih su temelji o kojima ovisi tržišna ekonomija, pružaju podršku daljem unapređenju održivosti i produktivnost resursa zemljišne administracije. Takvi sistemi povećavaju sigurnost na tržištu nekretnina i obezbjeđuju preduslove za veću efikasnost i ekonomski rast.

Dobar sistem zemljišne administracije će garantovati vlasništvo i osigurati održanje imovine; podržava oporezivanje zemljišta i svojine; obezbjeđuje kreditnu sposobnost; razvija i nadgleda tržišta nekretnina; štiti zemljišne resurse i podržava nadgledanje okoliša; doprinosi ekonomskom razvoju i smanjenju siromaštva; olakšava rukovođenje državnim nekretninama; smanjuje zemljišne sporove; poboljšava urbano planiranje i razvoj infrastrukture; bori se protiv korupcije; promovise jednakost spolova i pravo manjina kroz transparentne procedure i obezbjeđuje statističke podatke kao podrška dobrom upravljanja.

Katastarske informacije i informacije zemljišne knjige su od interesa za Evropsku zajednicu. Katastarska informacija je već korištena dugo vremena kao potpora poljoprivrednoj politici Evropske zajednice. Katastarske informacije i informacije zemljišne knjige su dio INSPIRE direktive koja će stvoriti obavezu državama članicama da pruže informaciju u ovom pogledu i podržava politiku okruženja Zajednice.

Izjava o politici

Nadležne institucije odlučile su da usvoje Izjavu politike kao vodilju za njihove aktivnosti u sektoru zemljišne administracije BiH:

1. Zemljišna administracija kao javna infrastruktura

Usluge zemljišne administracije su suštinska komponenta javne infrastrukture u korist opće javnosti, u obezbjeđivanju pouzdanih informacija onima koji donose odluke kao i optimalnih procedura i posljedično

značajno doprinoseći društvenom bogatstvu, ekonomskom razvoju i optimalnom korištenju prirodnih resursa.

2. Osiguranje prava nad nekretninama

Pouzdanost, transparentnost i osiguranje prava su uslovi na kojima počiva razvoj zemljišnog tržišta, u pružanju kompletnog i besprijekornog opisa nekretnina povezano sa pravima vlasništva, drugim povezanim stvarnim pravima kao i restrikcijama iz javnog prava. Ova globalna sigurnost proizvodi potrebno puno povjerenje svih učesnika uključenih u transakcije nekretnina.

3. Efikasno upravljanje zemljištem

Značajan dio odluka donesenih od strane vlasti se odnosi na odluke u vezi sa zemljištem, posebno na lokalnom samoupravnom nivou. Efikasna i pouzdana zemljišna administracija će doprinijeti optimalnim i transparentnim procedurama donošenja odluka rukovodstva, boljem rukovođenju prirodnim resursima i transparentnom i profitabilnom korištenju imovine.

4. Uloga javnih institucija

Ministarstva, uprave i administracije zaduženi za kartografiju, katastar, zemljišnu knjigu i prostorno planiranje trebaju usko koordinirati svoje aktivnosti kako bi optimalno osigurali komplementarne usluge i nastupali kao sistem koji je u potpunosti integrisan i koherentan sistem opće javnosti. Uloga javnih institucija sastoji se od:

- Definisane strategije za implementiranje optimalnih usluga zemljišne administracije shodno Izjavi o politici za zemljišnu administraciju,
- Razvijanje potrebnog pravnog okvira i odgovarajućih tehničkih standarda u svrhu promocije unificiranih efikasnih radnih procedura i najboljih praktičnih pravila,
- Obezbjediavanje integrisanog sistema rukovođenja zemljišnim informacijama uz zahtijevanu kontrolu kvaliteta i procedura pristupa informacijama,
- Planiranje, finansiranje i nadzor nad projektima i aktivnostima zemljišne administracije implementirane od strane javnog ili privatnog sektora.

5. Učešće privatnog sektora

Učešće privatnog sektora u zemljišnoj administraciji je važno za brzo i fleksibilno prilagođavanje ponuđenih usluga tržišnoj potražnji. Privatni sektor uključuje specijalizovane firme, pojedince sa određenim stručnim kvalifikacijama kao i profesionalna udruženja koja takođe doprinose razvoju profesionalnih standarda i najboljoj praksi.

6. Sistem zemljišne informacije

Bilo koja informacija vezana za zemljište, fizičke ili pravne prirode, treba biti započeta ili rukovođena u skladu sa općim tehničkim pravilima dozvoljavajući korištenje veza i međuoperativnosti odgovarajućih baza podataka. Pohranjivanjem podataka se treba izbjeći bilo kakvo ponavljanje podataka, a odgovornost za održavanje bilo koje vrste informacije će jasno biti definisano. Podaci trebaju biti praćeni jasnom izjavom o njihovoj kvaliteti i povinovati se propisima o rukovođenju podacima u skladu sa postojećim zakonima.

7. Javni pristup informacijama

Jednostavan i potpun pristup informacijama vezanim za nekretnine treba biti osiguran svakom potencijalnom korisniku, osim ako informacija nije zaštićena zakonom. Uslovi za korištenje podataka i odgovarajuće cijene će se jasno prezentovati korisniku.

8. *Razvijanje e-usluga*

U skladu sa globalnom politikom o reformi e-vlade i javne administracije, sve informacije u vezi sa nekretninama trebaju biti u digitalnoj formi i stavljene na raspolaganje potencijalnim korisnicima putem Interneta ili drugih javnih mreža na transparentan, jednostavan način u skladu sa zakonom.

9. *Pokrivanje troškova*

Dugoročno, operativni troškovi zemljišne administracije u javnom sektoru trebaju biti globalno pokriveni ostvarenim prihodima. Takse koje su plaćene od strane korisnika trebale bi pokriti osnovne troškove.

10. *Implementacija*

Javne institucije koje se bave zemljišnom administracijom na državnom i entitetskom nivou su, u skladu sa zakonom, zadužene za razvoj i implementaciju odgovarajućih strategija i planova.

Nacrt strategije i Izjava o politici zemljišne administracije u Bosni i Hercegovini i danas su aktualni dokumenti te predstavljaju i sada vodilju svih aktivnosti u reformi zemljišne administracije institucija Bosne i Hercegovine i nadležnih entitetskih institucija, odnosno podlogu za izradu ove Strategije.

III Sadašnji zakonodavni okvir sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine

Federacija BiH ima dvojni sistem zemljišne administracije koji je uspostavljen krajem devetnaestog stoljeća i gdje su katastar i zemljišna knjiga osnovne komponente sektora zemljišne administracije. Stoga se sistem uknjižbe nekretnina i prava vlasništva i drugih stvarnih prava na nekretninama u Federaciji BiH zasniva na dvije evidencije odnosno na dva registra – katastru i zemljišnoj knjizi.

Temeljni propis za zemljišnu knjigu je *Zakon o zemljišnim knjigama* (SN FBiH, broj: 19/03, 54/04) kojim je regulirano vođenje, održavanje i uspostava zemljišnih knjiga, kao i upis nekretnina i prava na nekretninama u zemljišnim knjigama u Federaciji BiH. Veliki značaj za zemljišnu knjigu ima donošenje *Zakona o stvarnim pravima* (SN FBiH, broj: 66/13 i 100/13), kojim su na jednom mjestu regulirana sva pitanja vezana za pravo vlasništva i druga stvarna prava i data njihova jasna definicija. Početkom primjene Zakona o stvarnim pravima, u martu 2014. godine prestala je primjena ukupno 12 propisa, koji su do tada bili u velikoj primjeni za katastar i zemljišnu knjigu, a to su: *Zakon o svojini na dijelovima zgrada*, *Zakon o osnovama vlasničkih odnosa*, *Zakon o prometu nepokretnosti*, *Zakon o pravu svojine na poslovnim zgradama i poslovnim prostorijama*, *Zakon o uknjiženju nekretnina u društvenoj svojini*, *Zakon o agrarnoj reformi i kolonizaciji*, *Zakon o postupku ukidanja zajedničkog prava vlasništva na bivšim kmetskim selištima*, *Zakon o uzurpacijama*, *Zakon o vlasničkopravnim odnosima i ostali*. Prestankom primjene navedenih propisa došlo je do promjene u pravnom uređenju prava na nekretninama, regulirano je uspostavljanje pravnog jedinstva zemljišta i zgrade, uveden zemljišni dug kao jedna od vrsta stvarnih prava na nekretninama i ostalo. Za vođenje i održavanje zemljišne knjige, bitno je istaknuti i primjenu *Pravilnika o postupanju u zemljišnoknjižnim stvarima* (SN FBiH, broj: 5/03), te *Pravilnika o elektronskom načinu vođenja zemljišne knjige* (SN FBiH, broj: 5/03).

Osnovni propisi koji se danas primjenjuju u katastru su:

- *Zakon o premjeru i katastru nekretnina* („Službeni list SRBiH“, broj: 22/84, 12/87, 26/90 i 36/90 i „Službeni list RBiH“, broj: 4/93 i 13/94)
- *Zakona o premjeru i katastru zemljišta* („Službeni list SRBiH“, br. 14/78, 12/87 i 26/90 i „Službeni list RBiH“, br. 4/93 i 13/94).

Navedenim *Zakonom o premjeru i katastru nekretnina* reguliran je u Federaciji BiH premjer zemljišta, zgrada i drugih objekata, a u katastarskim općinama u kojima je uspostavljen katastar nekretnina reguliran je i upis

prava na nekretninama. Trenutno je u parlamentarnoj proceduri donošenje *Zakona o premjeru i registraciji nekretnina*, čijim usvajanje bi prestala da važe gore navedena dva zakona koji trenutno uređuju katastar, a njegovim usvajanjem bi bili stvoreni uvjeti za jedinstveno vođenje evidencije o nekretninama, i ukinuta dosadašnja dvojnost vođenja evidencija.

Kao procesni zakoni, u katastru se primjenjuje *Zakon o upravnom postupku* (SN FBiH, broj: 2/98, 48/99), a za vođenje i održavanje zemljišne knjige, to su *Zakon o vanparničnom postupku* (SN FBiH, broj: 2/98, 39/04) i *Zakon o parničnom postupku* (SN FBiH, broj: 53/03, 73/05, 19/06, 98/15).

Pored nabrojanih temeljnih propisa, primjenjuje se niz drugih zakonskih i podzakonskih akata, koji uređuju odnose na nekretninama, kroz različite pravne režime (šumsko, poljoprivredno zemljište), a to su:

- *Zakon o notarima* (SN FBiH, broj: 45/02)
- *Zakoni o sudskim taksama na kantonalnim nivoima*
- *Zakon o građevinskom zemljištu* (SN FBiH, broj: 25/03, 16/04 i 67/05),
- *Zakon o poljoprivrednom zemljištu* (SN FBiH, broj: 52/09),
- *Zakon o vodama* (SN FBiH, broj: 07/06).

Temeljni problem zakonskog okvira sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH je konceptualna, sadržajna i vremenska neusklađenost propisa. Tako je temeljni geodetsko-katastarski zakon usvojen 1984. godine, te je konceptualno iz razdoblja SR BiH i drugog društvenog uređenja, dok je osnovni propis za zemljišnu knjigu usvojen 2002. godine u novom društvenom uređenju. Sadržajno ova dva zakona dijelom nisu usklađena, kako međusobno, tako niti s nizom drugih zakonskih propisa. Nastavni problem predstavlja i nedostatak podzakonskih propisa, pravilnika i specifikacija, što otežava provedbu reformskih zahvata i ne doprinosi sigurnosti vlasništva nad nekretninama i pravnog prometa nekretninama.

Iz naprijed navedenog očito je da pred nadležnim institucijama stoji zadatak preduzimanja određenih koraka u smislu zakonodavnih promjena kako bi se uspostavio pravni okvir za razvoj sistema moderne zemljišne administracije.

IV Institucionalni okvir sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine

Federacija BiH ima dvojni sistem zemljišne administracije koji je uspostavljen krajem devetnaestog stoljeća i gdje su katastar i zemljišna knjiga osnovne komponente sektora zemljišne administracije. Uz propise koji uređuju zemljišnu knjigu i katastar, postoje takođe i propisi koji uređuju prostorno uređenje, korištenje zemljišta i izdavanje urbanističkih, građevinskih, upotrebnih i drugih dozvola i saglasnosti. Stoga se sistem uknjižbe nekretnina i prava vlasništva i drugih stvarnih prava na nekretninama u Federaciji BiH zasniva na dvije evidencije odnosno na dva registra – katastru i zemljišnoj knjizi.

Institucionalni okvir Sektora zemljišne administracije definiran je *Zakonom o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave*⁸, *Zakonom o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine*⁹ i kantonalnim/županijskim zakonima o kantonalnim/županijskim ministarstvima i drugim tijelima uprave, dok

⁸ *Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave*, „Službene novine Federacije BiH, broj 58/02, 19/03, 38/05, 2/06, 8/06, 61/06, 52/09, 48/11“

⁹ *Zakon o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine*, „Službene novine Federacije BiH, broj 38/05, 22/06, 63/10, 72/10 i 7/13“

je funkcioniranje organa uprave u Federaciji BiH uređenom *Zakonom o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine*¹⁰

Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove nadležna je za sve geodetske poslove, uključujući i katastar. FGU vrši upravne i druge stručne poslove iz nadležnosti Federacije BiH koji se odnose na izmjeru, uspostavljanje i obnovu katastra nekretnina, katastar komunalnih uređaja osim poslova koji su zakonom dati u nadležnost kantona i općina, kartografski prikaz teritorije Federacije BiH, geodetsko-kartografske poslove od značaja za obranu, vođenje tehničke arhive izvornika planova i karata osnovnih geodetskih radova i drugih podataka dobivenih vršenjem geodetskih radova, komasaciju zemljišta i premjeravanje zemljišta za posebne potrebe, evidenciju na nekretninama, davanje prijedloga za reprivatizaciju imovine i inspekcijski nadzor nad poslovima izmjere i katastra nekretnina i katastra zemljišta i katastra komunalnih uređaja.

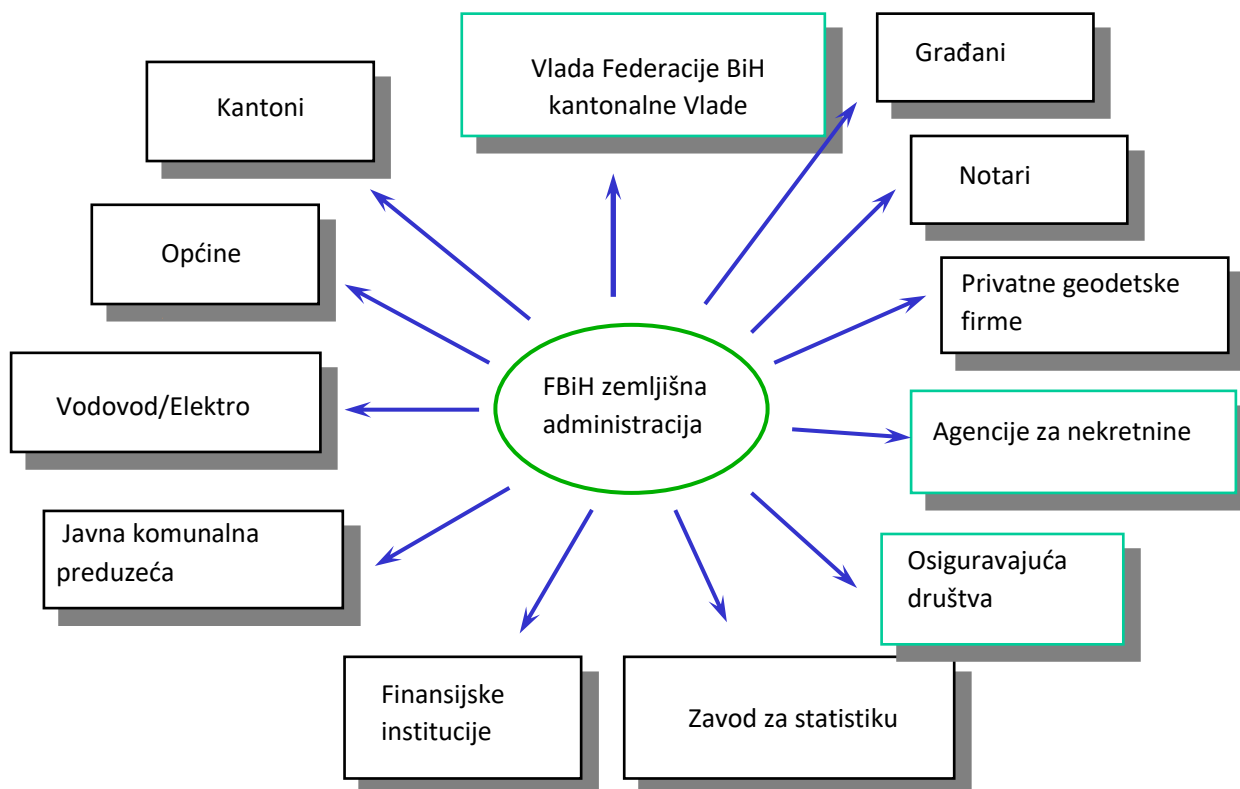
Katastarski uredi su nadležni za održavanje izmjere i katastra nekretnina, što obuhvaća: praćenje, utvrđivanje i snimanje nastalih tehničkih promjena na zemljištu, zgradama i drugim objektima koji su od utjecaja na podatke izmjere i katastra nekretnina, provođenje utvrđenih promjena na geodetskim planovima, karti i elaboratu, katastarskom operatu i promjene upisanih prava na nekretninama u odgovarajućim upisnim listovima. To znači obnavljanje biljega stalnih geodetskih tačaka, obnovu dotrajalih dijelova ili cijelog katastarskog operata i reprodukciju dotrajalih i oštećenih radnih originala geodetskih planova. U Federaciji Bosne i Hercegovine egzistira ukupno 79 općinskih katastarskih ureda koji su dio općinske administracije, pod nadzorom Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove.

Federalno ministarstvo pravde je, shodno Zakonu o Federalnim ministarstvima i drugim tijelima Federalne uprave, nadležno da vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se, pored ostalog, odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije u oblastima pravosudnih institucija i uprave, te upravnog nadzora nad radom pravosudne uprave.

Za vođenje zemljišnih knjiga nadležni su **općinski sudovi** koji pružaju usluge registracije nekretnina i prava na istim. Mjesno nadležan općinski sud je sud na čijem se području nalazi nekretnina. Poslovi odnosno usluge koje **zemljišnoknjižni uredi** pružaju zainteresovanim strankama su propisani Zakonom o zemljišnim knjigama. Radi se prije svega o odgovarajućim upisima u zemljišnu knjigu (uknjižba, zabilježba i predbilježba). Također je istim zakonom predviđeno izdavanje zemljišnoknjižnih izvadaka te vršenje uvida u zemljišnu knjigu pod određenim uvjetima. Sve zainteresovane osobe mogu dobiti zemljišnoknjižne izvatke. Uvid u zemljišnu knjigu kao i izdavanje zemljišnoknjižnog izvatka je slobodan, osim ako posebnim zakonom za određene podatke nije drugačije regulirano. Sjedište i područje općinskih sudova i odjeljenja izvan sjedišta suda su definisani Zakonom o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine, a trenutno je 31 (trideset jedan) sud operativan sa 7 (sedam) odjeljenja izvan sjedišta općinskog suda.

Zakonski i institucionalni okvir Sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH u funkciji su korisnika, bilo da je riječ o institucijama države, federacije, kantona/županija, gradova općina, privrednih subjekata ili građana (vidi sliku 1).

¹⁰ Zakon o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine, „Službene novine Federacije BiH, broj 35/05“

Slika 1: Korisnici usluga katastra i zemljišne knjige u FBiH

Orijentiranost ka korisnicima usluga i stalna komunikacija sa strankama omogućava nadležnim institucijama da identificiraju potrebe, zadatke i aktivnosti na unapređenju sektora zemljišne administracije. U tom smislu, FGU i FMP su tokom 2010. godine utvrdili **osnovne standarde pružanja usluga, standarde kvaliteta, standarde brzine i učinka pružanja usluga u sektoru katastra i zemljišnih knjiga u Federaciji BiH** te su u januaru 2011. objavili *Standarde usluga za zemljišne knjige i katastar u Federaciji Bosne i Hercegovine*¹¹.

Temeljem definiranih standarda usluga, nadležne institucije na svim nivoima konstantno poduzimaju aktivnosti na ispunjavanju usvojenih standarda usluga, tako da danas zahvaljujući npr. primjeni standarda u renoviranju ureda imamo zemljišnoknjižne urede i općine sa obezbijeđenim posebnim prostorom za prijem stranaka i pristupom strankama u invalidskim kolicima. Kontinuiranom obukom i edukacijom uposlenih je unaprijeđena stručnost uposlenih i komunikacione vještine u radu sa strankama. Komunikacija i informisanost korisnika usluga i javnosti sa aktivnostima i ciljevima reforme sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH je unaprijeđena redovnim ažuriranjem web stranica nadležnih institucija, štampanjem i distribucijom brošure o standardima usluga i aktivnostima institucija, štampanjem i distribucijom letaka o zemljišnoj knjizi, o katastru, o procedurama uspostave i zamjene zemljišne knjige odnosno usaglašavanju podataka o nekretninama između katastra i zemljišne knjige te kroz kampanje informisanja i jačanja svijesti građana o važnosti registracije nekretnina i uknjižbi vlasništva.

V Postojeći propisi koji regulišu naknade

U Federaciji BiH sudske takse koje se plaćaju za sve sudske postupke, uključujući i postupke u zemljišnoknjižnim stvarima, su regulisane *kantonalnim zakonima o sudskim taksama*. Ovim kantonalnim zakonima o sudskim taksama su utvrđeni načini plaćanja sudskih taksi u postupku pred kantonalnim i općinskim sudovima kao i postupci u kojima se plaća taksa i visina takse za pojedine radnje koji su utvrđeni tarifama sudskih taksi i koje su sastavni dio ovih zakona. To znači i da je visina sudskih taksi za postupke u

¹¹ <http://www.fmp.gov.ba/index.php?part=stranice&id=R700&&jezik=bs&prz=set>

zemljišnoknjižnim stvarima različito regulisana te da se uplaćuju na račune budžeta kantona. Zakonom o zemljišnim knjigama je utvrđena obaveza podnošenja dokaza o uplaćenju taksi kao uslov za upis u zemljišnu knjigu.

Kada je riječ o naknadama koje službe za katastar u Federaciji BiH naplaćuju za svoje usluge trenutno se primjenjuju odredbe:

- Odluke o naknadama za korištenje podataka premjera i katastra¹², i
- Odluke o naknadama za vršenje usluga premjera i katastra¹³.

Odlukom o naknadama za korištenje podataka premjera i katastra se utvrđuje visina naknade za korištenje podataka premjera i katastra nekretnina, katastra zemljišta, popisnog katastra i katastra komunalnih uređaja i koja se plaća se u visini određenoj Tarifom naknada za korištenje podataka premjera i katastra. Ovom Odlukom je regulisano koje naknade za korištenje podataka se uplaćuju na račun javnih prihoda kantonalnog budžeta, na Jedinstveni račun Trezora budžeta Federacije BiH ili na račun javnih prihoda budžeta općine.

Odlukom o naknadama za vršenje usluga premjera i katastra iz oblasti premjera i katastra se utvrđuje visina naknade za vršenje usluga iz oblasti premjera i katastra nekretnina, katastra zemljišta, popisnog katastra i katastra komunalnih uređaja. Naknada za vršenje ovih usluga se plaća u visini određenoj Tarifom naknada za vršenje usluga iz oblasti premjera i katastra. Naknada za vršenje usluga uplaćuje se na račun javnih prihoda federalnog, kantonalnog i općinskog budžeta, u ovisnosti za kojeg davaoca usluga je namijenjena. Danom stupanja na snagu ove odluke je prestala da važi Privremena odluka o naknadama za vršenje usluga iz oblasti premjera i katastra ("Službene novine Federacije BiH", broj 69/05) i Odluka o izmjeni Odluke o naknadama za vršenje usluga iz oblasti premjera i katastra ("Službene novine Federacije BiH", broj 59/14).

VI Vizija, načela i strateški ciljevi sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine

Vizija zemljišne administracije u Federaciji BiH je izgraditi efikasan, siguran i održiv sistem registracije nekretnina koji će omogućiti pravnu sigurnost na tržištu nekretnina i obezbijediti sigurnost investitorima i stranim ulagačima putem pouzdane registracije prava vlasništva i drugih stvarnih prava na nekretninama, pružanjem potpune informacije o ograničenjima prava vlasništva te obezbjeđenjem ažurnih tehničkih podataka o nekretnini. U cilju stvaranja takvog sistema zemljišne administracije, nadležne institucije u sektoru zemljišne administracije Federacije BiH su odlučne da osiguraju sljedeće:

- dostupnost digitalnih podataka svima u cilju osiguranja neometanog pristupa i distribucije podataka,
- tačnost i kvalitet podataka u smislu njihovog kontinuiranog održavanja i ažurnosti,
- usklađenost i konzistentnost podataka koje vode i pružaju različite institucije, posebno zemljišnoknjižni uredi, službe za katastar i organi nadležni za urbanizam i prostorno uređenje.

Djelotvoran sistem zemljišne administracije treba da zadovoljava potrebe svih svojih korisnika te stoga treba biti pouzdan, održiv i pristupačan svim korisnicima. U tom smislu, dobar sistem zemljišne administracije treba da:

- ✓ garantuje vlasništvo i sigurnost posjedovanja imovine,
- ✓ doprinosi ekonomskom razvoju i smanjenju siromaštva,
- ✓ unaprijedi prostorno planiranje i razvoj infrastrukture,
- ✓ zaštititi zemljišne resurse i omogućiti zaštitu okoliša,

¹² Službene novine FBiH broj 49/15

¹³ Službene novine FBiH broj 49/15

- ✓ obezbijedi sigurnost za kredite i razvoj tržišta nekretnina,
- ✓ podržava oporezivanje imovine i zemljišta,
- ✓ olakša upravljanje državnim zemljištem,
- ✓ umanji broj sporova oko nekretnina,
- ✓ olakša ruralnu zemljišnu reformu,
- ✓ uspješno se bori protiv korupcije,
- ✓ promoviše ravnopravnost spolova i prava manjina kroz transparentnost procedura,
- ✓ obezbijedi statističke podatke kao podršku dobroj upravi.

Imajući na umu da djelotvoran sistem registracije prava na nekretninama, vrijednosti nekretnina i upotrebe zemljišta predstavljaju temelj od kojeg zavisi efikasnost tržišne ekonomije, nadležne institucije u Federaciji BiH se rukovode sljedećim **strateškim načelima razvoja sektora zemljišne administracije**:

- (i) potrebno je unaprijediti i uskladiti zakonodavni okvir sektora zemljišne administracije kroz usklađivanje odnosno usvajanje novih osnovnih zakonskih i podzakonskih propisa za zemljišne knjige i katastarske, odnosno funkcioniranje sektora zemljišne administracije;
- (ii) osigurati održivost sektora kao osnovnu postavku efikasnog sistema zemljišne administracije. Digitalni podaci se moraju konstantno ažurirati, a oprema, naročito informatička i telekomunikacijska, se mora redovno nadograđivati i unapređivati. Baze podataka je potrebno periodično restrukturirati u skladu sa tehnologijom koja se stalno mijenja ali se mora pri tome voditi računa da su digitalni podaci u arhivama i dalje dostupni i upotrebljivi;
- (iii) neophodno je uložiti dodatne napore i osigurati resurse u cilju izgradnje i jačanja kapaciteta institucija i uposlenih odgovornih za upravljanje sistemom zemljišne administracije jer uspjeh reforme zavisi od angažovanosti i kapaciteta nadležnih institucija;
- (iv) obzirom na tendenciju elektronskog upravljanja transakcijama, nameće se neophodnost uključivanja kontrole kvaliteta u smislu provjere autentičnosti korisnika sistema te garantovanja sigurnosti transakcija. Vrlo je važno zaštititi privatnost ličnih podataka, te u tom smislu u skladu sa zakonom jasno definisati način i vrstu pristupa informacijama za različite korisnike sistema.

Na osnovu Vizije sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH i definiranih Strateških načela razvoja sektora zemljišne administracije, FGU i FMP odredile su i **konkretne zadatke** čijom realizacijom bi se ostvario cilj definisan vizijom sektora:

- Usluge zemljišne administracije trebaju biti obezbijedene i na raspolaganju na prostoru cijele FBiH uz isti kvalitet i iste troškove;
- Usluge zemljišne administracije su obezbijedene od strane javnih institucija i drugih lica koje pružaju pravne usluge na razumljiv i komplementaran način;
- Informacije o nekretninama se sastoje od tehničkih i pravnih podataka koje trebaju biti dostupne općoj javnosti putem decentralizovanih servisa ili e-usluga;
- Svaka informacija zemljišne administracije treba biti u digitalnom obliku i u skladu sa modelom podataka, kako bi se osiguralo dugoročno održavanje kvaliteta i kvantiteta i kako bi se sve baze podataka učinile međuoperativnim (interoperabilnost);
- Katastarski podaci trebaju reflektirati stvarno stanje na terenu, obezbijediti topografske podatke velikih razmjera i tehnički opis jedinica svake nekretnine;
- Upisi zemljišne knjige trebaju upućivati na katastarske upise za tehnički dio i održavati registraciju prava vlasništva i drugih stvarnih prava na nekretninama;

- Upisi zemljišne knjige koji se odnose na ograničenja koja proizilaze iz javnog prava trebaju dati kompletan i pouzdan pregled situacije.

Strategija predstavlja osnovu svih akcija koje nadležne javne ustanove treba da poduzmu u sektoru zemljišne administracije, za prilagođavanje pravnog i institucionalnog okvira, u razvijanju specifičnih projekata, u koordinaciji njihovih aktivnosti, u nadgledanju napretka i rukovođenju njihovog budžeta. U tom smislu, FGU je definirala naredne *strateške ciljeve* geodetsko-katastarskog segmenta sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH:

- usvajanje novog zakonskog okvira katastra i registracije nekretnina i potrebnih podzakonskih akata,
- unaprijediti oblast premjera, osnovnih geodetskih radova, katrografije i komasacije na prostoru Federacije BiH,
- unaprijediti oblast katastra Federacije BiH,
- geodetske i katastarske informacije u digitalnom obliku dostupne korisnicima (građani, privreda i javne institucije) putem decentralizovanih servisa ili e-usluga,
- kroz zakonito i efikasno rješavanje u upravnim stvarima dati puni doprinos pravnoj sigurnosti i podizanje razine povjerenja u institucije,
- katastarski podaci trebaju odražavati stvarno stanje na terenu, osigurati topografske podatke velikih razmjera i tehnički opis jedinica svake nekretnine,
- sve informacije iz sektora zemljišne administracije trebaju biti u digitalnom obliku i u skladu sa modelom podataka, čime bi se osigurao kvalitet podataka i interoperabilnost,
- nastaviti sa aktivnostima na izgradnji kapaciteta u cilju daljeg unapređenja zemljišne administracije i procedura u FBiH,
- prostorne informacije dostupne korisnicima (građani, privreda i javne institucije) putem decentralizovanih servisa ili e-usluga.

Identificirana su i polja aktivnosti u cilju daljeg unapređenja sistema evidencije nekretnina koji će omogućiti pravnu sigurnost na tržištu nekretnina i osigurati sigurnost investitorima i stranim ulagačima putem pouzdane registracije prava vlasništva i drugih stvarnih prava na nekretninama uz pružanje potpune informacije o ograničenjima prava vlasništva i osiguranjem ažurnih tehničkih podataka o nekretninama. Aktivnosti su sortirane u dvije grupe u zavisnosti da li je riječ o stalnim, permanentnim, aktivnostima ili onim koje su privremenog karaktera. Naredna *Tabela 3* sadrži permanentne aktivnosti koje predstavljaju osnovne aktivnosti koje su neophodne i konstantne u cilju osiguranja vizije sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH.

Permanentne aktivnosti						
Br.	Br.	2016	2017	2018	2019	2020
1	Održavanje podataka katastra ažurnim	neprekidno				
2	Obezbjedenje registracije nekretnina i prava na nekretninama	neprekidno				
3	Usaglašavanje podataka o nekretninama između katastra i zemljišne knjige i održavanje evidencija usaglašenim	neprekidno				
4	Održavanje zemljišnoknjižnog softvera i softvera za katastar i baza podataka za zemljišne knjige i katastar	neprekidno				
5	Održavanje i zamjena hardverske opreme u zemljišnoknjižnim uredima i katastrima	neprekidno				
6	Obezbjedivanje dostupnosti podataka katastra i geoprostornih podataka putem interneta	neprekidno				
7	Održavanje uspostavljenih sistema (FBiHPOS, Geoportal, softverske licence, telekomunikacije)	neprekidno				
8	Obezbjedivanje dostupnosti podataka zemljišne knjige putem interneta	progresivno	neprekidno			
9	Održavanje mreže permanentnih GNSS stanica	neprekidno				
10	Uspostava i održavanje IPP FBiH	neprekidno				
11	Unapređivati zakonski okvir za sektor zemljišne administracije FBiH	neprekidno				
12	Jačanje kapaciteta institucija	progresivno			neprekidno	

Tabela 3: Prioritetna permanentna polja aktivnosti 2016.g.-2020.g.

VII Strategija sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine

Obzirom da temeljni cilj reforme zemljišne administracije u Federaciji BiH ostaje nepromijenjen, nadležne institucije nastavljaju sa aktivnostima koje će obezbijediti središnji sistem zemljišnih knjiga i katastra, odnosno poboljšati kvalitet, efikasnost i djelotvornost usluga registracije nekretnina putem razvoja transparentnog tržišta nekretnina, unapređenja postupka upisa prava na istim te dopunskih strategija koje omogućavaju sigurno i efikasno obavljanje prometa nekretnina. Ključ za dobru zemljišnu administraciju je dobra uprava, a osnova uspješnog sistema zemljišne administracije je tačan i pouzdan komplet podataka.

Strategija sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH stoga definira i objedinjuje aktivnosti koje će se u razdoblju od 2016. do 2020. godine provesti, kao i načine kako će se provest, kako bi se ostvarili ciljevi reforme. Strategija zato obuhvaća aktivnosti vezane za:

- reforme zakonodavnog okvira,
- reforme institucionalnog okvira,
- izgradnje infrastrukture neophodne za funkcioniranje sistema,
- osiguranja resursa za provedbu reforme.

U implementaciji navedenih aktivnosti se prije svega vodi računa o tome da su svi postavljeni ciljevi i sve aktivnosti koje se provode u funkciji zadovoljenja potreba korisnika usluga. Zato je ova Strategija jednako namijenjena tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine, Federacije BiH, kantonalnim/županijskim i općinskim tijelima, insititucijama i subjektima (notari, advokati, gedetske tvrtke i radnje) kao i građanima.

VII.1 Reforma zakonodavnog okvira

U okviru sveobuhvatne reforme pravosuđa u Federaciji BiH, značajno mjesto zauzima i reforma zemljišnoknjižnog sektora. Postojeći zakonski okvir obuhvata osnovne elemente za sektor zemljišnih knjiga kao što su Zakon o zemljišnim knjigama i odgovarajući pravilnici te Zakon o notarima. Međutim, da bi se dostigao optimalni nivo efikasnosti ovog sektora, te sigurnost prava na nekretninama neophodno je donošenje drugih propisa kao i dalje poboljšanje postojeće relevantne zakonske regulative u svrhu konstantnog prilagođavanja zakonskog okvira i standarda tehnološkom progresu kao i ukazanih potreba koje se javljaju u svakodnevnoj praksi.

U cilju postizanja cjelovitog zakonskog okvira za cjelokupan sektor zemljišne administracije, a koji je od uticaja na rad zemljišnoknjižnih i katastarskih ureda, potrebna je provedba sljedećih aktivnosti:

- Usuglašavanje odredaba Zakona o građevinskom zemljištu sa Zakonom o stvarnim pravima,
- Donošenje Zakona o premjeru i registraciji nekretnina u FBiH sa odgovarajućim podzakonskim aktima,
- Zakon kojim će se regulisati pitanje restitucije,
- Usuglašavanje kantonalnih Zakona o sudskim taksama u cilju harmonizacije visine sudskih taksi za zemljišnoknjižne postupke na cijeloj teritoriji FBiH.

Pojednostavljenjem pravnog okvira nekretnina i prava na nekretninama, koje će biti provedeno kroz usvajanje navedenih zakona, osigurat će se pretpostavke za provođenje postupaka koji će omogućiti ukidanje dvostruke dvojnosti kada su u pitanju službeni registri nekretnina i prava na njima. Time će se osigurati pretpostavke za efikasnije vođenje evidencije o nekretninama.

Evidentna je obaveza paralelnog donošenja navedenih zakona nakon čega bi uslijedile izmjene i dopune zakona iz domena prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša. Ovo je dodatni izazov jer postojeća zakonska rješenja su u velikoj mjeri opterećena rješenjima iz predratnog perioda. U tom smislu, sama logika i procedure vezane za planiranje će se promijeniti i uskladiti sa načelima Zakona o stvarnim pravima. Nadalje, nakon što se Zakon o prostornom planiranju i korištenju na nivou Federacije BiH uskladi sa temeljnim zakonima u sektoru zemljišne administracije, potrebno je iste uskladiti i na nivou kantona.

Naredni korak se odnosi na reforme zakona koji u globalu nisu zakoni iz domena zemljišne administracije, ali su na nju naslonjeni i mogu utjecati na provedbu temeljnih zakona. To su u prvom redu zakoni koji se odnose na šume, vode i poljoprivredno zemljište. Ovo je u složenoj ustavnoj strukturi Federacije BiH dodatni izazov jer se na načelima Zakona o stvarnim pravima moraju definisati titulari prava nad navedenim resursima.

Dodatno, potrebno je još spomenuti i Zakon o restituciji. Njegovo usvajanje nije nužno za efikasnu zemljišnu administraciju, ali je usko povezano s političkim i gospodarskim stanjem u zemlji. On se može donijeti u bilo kom trenutku kad se stvore financijske pretpostavke za njegovu provedbu.

VII.2 Reforma institucionalnog okvira

Institucionalni okvir sektora zemljišne administracije potrebno je uskladiti s potrebama efikasnog i racionalnog vođenja registara i osiguranja potpune pravne sigurnosti u prometu nekretnina dakle osiguranja točnih, ažurnih, usklađenih i dostupnih podataka. Sve promjene moraju biti u funkciji ostvarenja tih ciljeva, odnosno u funkciji korisnika, što podrazumijeva unapređenje procesa pružanja usluga. U kontekstu reforme sektora zemljišne administracije i institucionalnog okvira unapređenje procesa pružanja usluga podrazumijeva sljedeće:

- unapređenje upravljanja i pristupa podacima,
- unapređenje sistema praćenja provedbe aktivnosti i evaluacije te
- postupanje u skladu sa definisanim standardima usluga.

Unapređenje upravljanja i pristupa podacima

U cilju unapređenja upravljanja i pristupa podacima, nadležne institucije nastavljaju sa proaktivnim pristupom sa jasnim opredjeljenjem da se sistem uknjižbe nekretnina u FBiH učini efikasnijim, jednostavnijim, bržim i jeftinijim u skladu sa usvojenom Vizijom zemljišne administracije u FBiH. U skladu sa tim je i nastojanje institucija da se reguliše i korisnicima omogući on-line pristup katastarskim i zemljišnoknjižnim podacima. U FBiH su katastarski podaci iz BPKN iz 79 općinskih katastarskih ureda dostupni na Internetu. U cilju održavanja centralne baze podataka koji su javno objavljeni na Internetu, sigurnosti podataka i omogućavanja kvalitetnog nadzora nad tekućim poslovanjem katastarskih ureda u FBiH je obezbijedena i replikacija podataka. Broj posjetilaca portalu www.katastar.ba je u stalnom porastu i to po svim parametrima e-usluga. Pristup podacima FGU putem web servisa je obezbijeden kroz dvije grupe servisa, javne i korisničke servise, i on će se sukcesivno proširivati.

Kada je riječ o objavljivanju zemljišnoknjižnih podataka na internetu, u Federaciji BiH je u potpunosti završen ranije započet proces digitalizacije zemljišnoknjižnih podataka i stvorene su sve tehničke pretpostavke za objavu podataka na internetu. Završena je i testirana on-line aplikacija zemljišnoknjižnog registra koja će služiti za uvid u elektronsku bazu podataka zemljišne knjige. Planirano je da se zemljišnoknjižni podaci u Federaciji BiH i zvanično objave na internetu do septembra 2016. godine. Svi podaci će biti informativnog karaktera, a sve aktivnosti vezane za objavljivanje katastarskih i zemljišnoknjižnih podataka su regulisane i u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka ¹⁴.

Unapređenje sistema praćenja provedbe aktivnosti i evaluacije

Monitoring i evaluacija napretka reforme zemljišne administracije su ključni za dobro upravljanje i integralni su dio strateškog razmišljanja, planiranja i djelovanja. Praćenje i analiza promjena i napretka u sektoru predstavlja osnovu za moderno, efikasno upravljanje aktivnostima i finansijama jer bez monitoringa nije moguće vrednovati da li su odluke rukovodstva efikasne niti da li i kako pojedine aktivnosti treba modifikovati da bi se realizovali postavljeni ciljevi uz minimalne troškove. Sistem monitoringa i evaluacije omogućava svim akterima reforme da identifikuju pitanja koja u sektoru iziskuju posebnu pažnju i dodatne intervencije. U tom smislu, institucije u sektoru zemljišne administracije Federacije Bosne i Hercegovine zahvaljujući sistemu monitoringa i evaluacije dobijaju i odgovore na pitanja u kojoj mjeri se prate definisani

¹⁴ SG BiH br 49/06, 76/11, 89/11

standardi usluga, da li su korisnici zadovoljni kvalitetom usluga koje se pružaju u sektoru te koja su to područja gdje bi trebalo fokusirati resurse da bi se unaprijedili rezultati.

U okviru FGU je uspostavljen sistem praćenja i evaluacije u okviru implementacije „Projekta registracije nekretnina u FBiH“. Utvrđeni su ciljevi, zadaci, metodologija, instrumenti, procedure i plan za praćenje i evaluaciju aktivnosti u sektoru zemljišne administracije FBiH, te uspostavljene potrebne baze podataka.

Indikatori o obimu aktivnosti u zemljišnoknjižnim uredima i katastrima u FBiH se i dalje prate na nivou svakog pojedinačnog ureda i na nivou cijele Federacije BiH. U sektoru zemljišnih knjiga su uspostavljene VPN konekcije između svih zemljišnoknjižnih ureda i odjeljenja sa centralnom lokacijom u Federalnom ministarstvu pravde, čime je olakšano generisanje podataka o aktivnostima iz elektronski vođene zemljišne knjige.

Kada je riječ o sektoru katastra, važno je napomenuti da je implementacijom jedinstvenog softvera napravljen značajan pomak u kvalitetu i sveobuhvatnosti sistema za prikupljanje, praćenje i analizu podataka. Naime, u novembru 2010. godine je potpisan ugovor za implementaciju jedinstvenog softvera za katastar u cijeloj FBiH koji je tokom 2012. godine uspješno instaliran u svim službama za katastar, izvršena je konverzija svih digitalnih podataka i obuka uposlenih u službama za katastar. Indikatori se od tada generišu i prate iz Baze podataka katastra nekretnina (BPKN) na nivou svake općine i na nivou FBiH.

BPKN predstavlja novi sistem za vođenje katastra u FBiH. Naime, FGU je donošenjem podzakonskog akta, Pravilnika o Bazi podataka katastra nekretnina i implementacijom projekta izrade softvera za održavanje katastra Federacije BiH, omogućila da se svi alfanumerički katastarski podaci konvertuju u Bazu podataka katastra nekretnina. Ovim Pravilnikom je propisan sadržaj, tehnički normativi, načini izrade, održavanja, distribucije i arhiviranja sadržaja Baze podataka katastra nekretnina. Pojam BPKN-a najtačnije opisuje definicija koja glasi: "Baza podataka katastra nekretnina je baza podataka izrađena u skladu s Modelom podataka propisanim Pravilnikom o Bazi podataka katastra nekretnina“.

Postupanje u skladu sa definisanim standardima usluga

Standardi usluga za zemljišne knjige i katastar u FBiH su utvrđeni 2010. godine, kada su definisani *osnovni proizvodi i usluge u sektoru, standardi pružanja usluga, standardi kvaliteta usluga, standardi brzine i učinka pružanja usluga*. U cilju praćenja implementacije standarda usluga, definisani su i pokazatelji provedbe. U narednoj tabeli 4 je dat pregled početne situacije iz decembra 2010. godine i ažurirano stanje pojedinih indikatora sa koncem decembra 2015. godine.

<i>Osnovni pokazatelji</i>	<i>Vrijednosti</i>	<i>Decembar 2010¹⁵</i>	<i>Decembar 2015¹⁶</i>
<i>Procenat riješenih zahtjeva za upis u elektronski vođenoj zemljišnoj knjizi - bez predmeta uspostave</i>		<i>92%</i>	<i>98%</i>
<i>Procenat ukupno digitalizovanih zemljišnoknjižnih uložaka</i>		<i>93%</i>	<i>100%</i>
<i>Procenat zemljišnoknjižnih uložaka zasnovanih na novom katastarskom premjeru (usaglašeni sa katastarskim podacima)</i>		<i>20,6%</i>	<i>34%</i>

¹⁵ Izvori podataka: zemljišnoknjižni sw “LARIS“ i ručno popunjavani izvještaji iz službi za katastar

¹⁶ Izvori podataka: zemljišnoknjižni sw “e-Grunt“ i katastarski sw „katastar.ba“

<i>Procenat obrađenih zahtjeva za katastarskim terenskim radom (u toku posmatrane kalendarske godine)</i>	80%	97,6%
<i>Procenat obrađenih zahtjeva za katasarskim uredskim poslovima (u toku posmatrane kalendarske godine)</i>	90%	97,2%
<i>Procenat ukupne površine FBiH u vektorskom obliku</i>	11%	49,5%
<i>Broj katastarskih općina sa katastarskim podacima dostupnim na Internetu</i>	0	1.869
<i>Procenat katastarskih općina sa zemljišnoknjižnim podacima dostupnim na Internetu</i>	13%	13%
<i>Broj pregleda podataka na katastarskom portalu www.katastar.ba</i>	-	6,16 miliona
<i>Broj posjetilaca portalu www.katastar.ba, koji se prati na osnovu IP adrese</i>	-	279.909
<i>Procenat renoviranih zemljišnoknjižnih ureda sa obezbijeđenim prostorom za prijem stranaka</i>	74%	81%

Tabela 4: Uporedni pregled indikatora standarda usluga

VII.3 Izgradnja infrastrukture neophodne za funkcioniranje sistema

Infrastruktura neophodna za funkcioniranje sistema zemljišne administracije podrazumijeva provedbu potrebnih geodetsko-katastarskih radova (geodetske, kartografske, fotogrametrijske i katastarske izmjere, komasacije i drugo), osiguranje minimalnih prostornih uvjeta rada, osiguranje programske i aplikativne podrške i osiguranje adekvatne informacijsko-komunikacijske infrastrukture potrebne za rad unutar sistema, kao i za funkcioniranje servisa i usluga namjenjenih kako profesionalnim korisnicima, tako i građanima.

Katastarski podaci su vektorizovani za 49,5% teritorije FBiH, urađen je digitalni ortofoto i trenutno se provode aktivnosti na realizaciji projekta DOF-a za područje FBiH te će i ovi proizvodi korisnicima uskoro biti dostupni. Definiše se Strategija razvoja IKT za FGU te su realizirane aktivnosti koje su preduslov za uspostavu sistema digitalnog arhiva. Uspostavljena je mreža stalnih referentnih stanica, a kroz „Projekat registracije nekretnina“ provode se aktivnosti na sistematskom usaglašavanju podataka o nekretninama između katastra i zemljišnih knjiga.

VII.4 Osiguranje resursa za provedbu reforme

Financijski resursi

Izvori financijskih sredstava za provedbu Strategije i reformskih zahvata sadržani su u budžetskim sredstvima koja se na godišnjoj razini osiguravaju u budžetu Federacije BiH i inozmenim sredstvima koja danas (2016. godina) čine kreditna sredstva Asocijacije za međunarodni razvoj (Svjetska banka) i sredstva tehničke pomoći Kraljevine Švedske i Kraljevine Norveške.

Budžetska sredstva Federacije BiH ograničena su sveukupnom ekonomskom situacijom u Bosni i Hercegovini i u periodu implementacije Strategije, 2016.-2020. godina, ne očekuju se veće promjene budžeta Federacije BiH, koje bi mogle značajnije utjecati na redovna budžetska izdvajanja za sektor zemljišne administracije.

Aktivnosti koje bi mogle osigurati nova ili povećana izdvajanja za sektor zemljišne administracije u Federaciji BiH povezane su prije svega s unaprijeđenjem kvalitete postojećih podataka i servisa, a nastavno sa prikupljanjem i pogotovo obradom novih podataka (proizvoda) i servisa kojima se ti proizvodi stavljaju na korištenje. Novi proizvodi dijele se, prema razlozima njihovog nastanka, mehanizmima financiranja i izvorima financiranja u nekoliko skupina, kako je prikazano u *Tabeli 5*.

Mjesto nastanka izvora financiranja	Mogući mehanizmi financiranja	Izvor financiranja
Novi proizvodi¹⁷ FGU i FMP	Povećanje budžetskih stavki FGU i FMP kroz anticipiranje povećanog prihoda budžeta Federacije od naplate naknada za nove proizvode	Korisnici usluga i proizvoda FGU i FMP
Novi proizvodi FGU	Sporazumi o sufinanciranju izrade novih proizvoda FGU od strane zainteresiranih subjekata	Institucije Federacije BiH, javna poduzeća i sistemi, kantoni/županije, gradovi i općine
Podaci i/ili novi proizvodi FGU	Ugovori o komercijalnom korištenju podataka i/ili proizvoda	Privredni subjekti
Posebne jednokratne aktivnosti koje su rezultat prioriteta i potreba drugih organa Federacije BiH	Povećanje budžetskih stavki FGU i FMP ili osiguranje sredstava na budžetskim stavkama drugih organa Federacije BiH	Budžet Federacije BiH

Tabela 5: Novi potencijalni izvori financiranja sektora zemljišne administracije u FBiH

Posebno mjesto u osiguranju finansijskih resursa za funkcioniranje FGU i FMP i nastavak provedbu reforme sektora zemljišne administracije imaju novi proizvodi FGU i FMP. Naime, za razliku od jednokratnih aktivnosti koje se ne mogu planirati, već samo anticipirati da će se neka takva situacija dogoditi, definiranje, oblikovanje, uspostava/izrada i puštanje u uporabu odnosno na korištenje korisnicima novih proizvoda FGU i FMP je u cjelosti u rukama ovih institucija, te se aktivnosti u vezi s njima mogu planirati i konačno procijeniti i finansijski efekti kako za budžet Federacije BiH, tako i za osiguranje sredstava za izradu tih proizvoda, odnosno za nastavak provedbe reforme. FGU i FMP u tom kontekstu promišljaju ili rade na razvoju nekoliko novih proizvoda (vidi *Tabelu 6*).

¹⁷ Novi proizvodi odnose se na nove skupove podataka, novi način obrade postojećih podataka ili nove servise kojima se postojeći ili novi podaci koje vode FGU i FMP stavljaju na raspolaganje korisnicima

Potencijalni novi proizvodi/usluge	Status izrade novog proizvoda/usluge u sektoru zemljišne administracije
Web servis - pružanje potpunih informacija o nekretninama	<p>Postojanje jedinstvenih softvera za zemljišne knjige i za katastar, te razvoj zajedničkog informacionog sistema će omogućiti pristup informacijama o nekretninama u cijeloj Federaciji BiH. Intencija je da se omogući javni uvid u određene podatke o nekretninama te korištenje podataka od strane profesionalnih korisnika usluga. Ovu vrstu usluge treba zakonski regulisati imajući u vidu i Zakon o zaštiti podataka. Prednosti uvođenja elektronske komunikacije između institucija i građana te kompanija, što se već odavno koristi u EU, su već odavno poznata - od uštede vremena smanjenjem papirologije do ubrzanja procedura. Zakon o elektronskom potpisu i Zakon o elektronskom poslovanju su donešeni na nivou BiH, a Zakon o elektronskom dokumentu je donešen na nivou Federacije BiH. Zakon o elektronskom dokumentu FBiH je dakle usvojen ali čeka donošenje provedbenih akata koji bi omogućili njegovu primjenu u praksi. Zakon o elektronskom dokumentu FBiH¹⁸ omogućava organizacijama i tijelima državne uprave da koriste elektronske dokumente kao pravno valjane u svome poslovanju kako internom tako i prema korisnicima svojih usluga. Ipak, Zakon kaže da se elektronski dokument može koristiti kao pravno valjan, ali uz određene uvjete tj. dokument mora biti potpisan kvalificiranim elektronskim potpisom. Kvalificirani potpis je onaj potpis koji je certificiran od određenog mjerodavnog državnog tijela, ali još uvijek nije određeno koje će to tijelo u BiH biti iako je to predviđeno Zakonom o elektronskom potpisu¹⁹ koji je donesen još 2006. Ovim Zakonom uređuju se osnove formiranja i upotrebe elektronskog potpisa i pružanja usluga u vezi s elektronskim potpisom i ovjeravanjem. U Zakonu o elektronskom potpisu se navodi kategorija ovjerioci kvalificiranih potvrda, ali nisu donešeni podzakonski akti na razini BiH kojima bi se reguliralo tko izdaje te kvalificirane potpise. Budući da nisu doneseni provedbeni propisi vezani za akreditaciju domaćih ovjerioca kvalificiranih potvrda za sada je moguće koristiti kvalificirane potvrde koje su izdali ovjerioci sa sjedištem u državama članicama Europske unije ili državama koje su članice europskog ekonomskog prostora a čiju validnost BiH može provjeriti, s obzirom da se iste sukladno Zakonu o elektronskim potpisima BIH trebaju tretirati kao i domaće potvrde. Što se tiče Zakona o elektronskom dokumentu FBiH bitna stvar koja se tiče validnosti informacija je što se sada od organizacija, kompanija i svih ostalih koji u svom poslovanju koriste elektronski dokument i informacijske sustave, traži da moraju imati implementirane sustave kojima se može u svakom trenutku provjeriti autentičnost identiteta dokumenta tj. je li dokument od vremena slanja do primanja pretrpio neku promjenu.</p>

¹⁸ Službeni glasnik Federacije BiH, broj 55/13. od 17. jula 2013. godine

¹⁹ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 91/06, od 14. novembra 2006. godine

Registar cijena nekretnina	<p>Razvoj i postojanje Registra cijena nekretnina sa razvijenim web servisima koji bi omogućili uvid javnosti i profesionalnim korisnicima usluga u tačne i pouzdane podatke o prometu nekretnina, bi bila jedna od novih usluga i proizvoda u sektoru zemljišne administracije. Uz tehničku podršku CILAP projekta izvršeno je testiranje procedura, prikupljanje i obrada tržišnih podataka za sastavljanje modela podataka za različite vrste nekretnina. Testiranje je izvršeno na području Općine Centar Sarajevo, koja ima 10 katastarskih općina od kojih je 6 urbanog tipa. Na pilot području postoji katastar zemljišta (registar parcela i zemljišta pod objektima) i zemljišna knjiga sa Knjigom položenih ugovora s vanknjižnim etažnim vlasništvom. Adresni registar na pilot području je u općinskoj nadležnosti, ali je tek u razvoju. Izvršena je i obuka kadra u cilju izgradnje kapaciteta u institucijama. U pilot projektu je, osim FGU kao organa vlasti pod čijom će nadležnošću biti Registar cijena i Općine Centar Sarajevo kao Općine na kojoj se sprovodio Pilot projekt, učestvovala i Porezna uprava Federacije BiH. Suradnja između Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Općine Sarajevo Centar i Porezne uprave Federacije BiH bila je odlična, i daje dobru osnovu za uspostavu sustava registra cijena i masovne procjene. Upravo zahvaljujući Poreznoj upravi FBiH bilo je moguće prikupljanje podataka iz kupoprodajnih ugovora za 2012. i 2013. godinu koji su bili predmet obrade pilot projekta. Tokom pilot projekta u 2014. godini uloženi su značajni trud pri definiciji broja i klasifikaciji tipova nekretnina, modelima podataka i informacijama potrebnim za svaku vrstu nekretnine, kao i definiranju prijedloga za izvore i metodologiju za prikupljanje alternativnih cijena, šifrnika za provjeru transakcija, i modela podataka kupoprodajnih cijena u Federaciji BiH. Rađeno je i na izradi prijedloga zakonskih propisa, definiranju modela poslovnih procesa, prijedlozima organizacijskih modela u okviru uprava i modela podataka za Registar cijena nekretnina. Nakon podrške aktivnostima od strane Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, u toku je izrada softvera za Registar cijena nekretnina. Registar cijena, kao odvojena baza podataka sa informacijama o vrijednosti zemljišta i nekretnina, bi bio prvi i osnovni korak ka procjeni vrijednosti nekretnina i budućnosti ka masovnoj procjeni. Trenutno u Federaciji BiH ne postoji institucija ili organizacija koja se bavi praćenjem tržišta nekretninama čime izostaju mogućnosti analiza nad tržištem i donošenja nekih konkretnih zaključaka, a formiranje odjeljenja Registra cijena nekretnina kao osnovnog tijela zaduženog za praćenje tržišta bi predstavljalo jedan od načina za rješavanje tog problema.</p>
Adresni registar Web-servis adresnog registra	<p>FGU je, u skladu sa potrebama društva, prepoznala potrebu izgradnje registra adresa te u tom smislu podržala i razvoj aplikacije za Adresni registar. Stvaranje lokalnih baza i centralne baze podataka stvorile bi se mogućnosti za razvoj servisa za objavljivanje podataka i saradnju i razmjenu podataka sa drugim institucijama. Uz tehničku podršku CILAP projekta, tokom 2014. godine je uspješno implementiran pilot projekat izrade Adresnog registra u Općini Čitluk. Aplikacija za osnivanje, upravljanje i održavanje adresnog registra je testirana u okviru pilot projekta i postala je potpuno operativna i spremna za instalaciju u drugim opštinama u FBiH. U tom smislu, tokom 2015. godine je započela instalacija aplikacije i implementacija sistema Adresnog registra u sedam općina Hercegovačko-neretvanskog kantona (Neum, Ravno, Čapljina, Mostar, Jablanica, Stolac, Prozor),</p>

na području Općine Tešanj i Općine Centar Sarajevo. Na području Općine Čitluk je realiziran projekat neposrednog označavanja (Čitluk, Međugorje i Bijakovići), te izrada adresnog registra testiranje procedura zakona o označavanju Hercegovačko-neretvanskog kantona i aplikacije. Na području Općine Tešanj se vrši instalacija aplikacije, konverzija postojećih podataka, edukacija te izrada projekta za neposredno označavanje. Na području Općine Centar Sarajevo će se takođe raditi projekat za izradu adresnog registra. Aplikacija za uspostavu i održavanje adresnog registra je samostalna aplikacija oslonjena na sustav katastar.ba (čl. 36. zakona), zasnovana je na standardima propisanim INSPIRE direktivom i namijenjena je jedinicama lokalne samouprave u svrhu uspostave i vođenja adresnog registra. Ostvarena je i saradnja sa Agencijom za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine – IDDEEA. Načelno je dogovorena dugoročna strategija, dogovoreno je testiranje korištenja podataka Adresnog registra za potrebe nadležnih Ministarstava unutrašnjih poslova i održavanje zajedničkih seminara u svrhu informiranja korisnika.

Fiskalni katastar i valorizacija

Valorizacija nepokretne imovine još nije regulisana i nema usklađene prakse za imovinsku procjenu. Postojeća katastarska klasifikacija kao dio katastarskog podatka, kao i procjena tla, nudi pristup procjeni zemlje zasnovane na potencijalnom poljoprivrednom dohotku. Banke koje daju zajam mogu poduzeti procjenu imovine ako bi to bilo upotrebljeno kao zalog za hipotekarni zajam. Procjenitelj može doći iz odjela bankovne provjere ili može biti sudski postavljen procjenitelj. Za neke imovinske transakcije vanjski konsultanti izvršavaju procjene za brokere. Sve takse, čak i mjesne takse na imovinu i prijenos imovine, sakupljaju porezne uprave na entitetskom nivou. U Federaciji BiH imovinska taksa je određena kantonalnim zakonom i sakuplja je kanton. Kanton može prebaciti neke postotke sakupljenih taksa općinama unutar kantona.

Informacijski sistem topografsko-kartografskih podataka

Web-servis topografsko-kartografskih podataka

Uvažavajući dosadašnje trendove digitalizacije podataka, te prihvaćanje međunarodnih standarda u toj oblasti nameće se jasna vizija uspostavljanja i održavanja efikasnog informacijskog sistema topografsko-kartografskih podataka FGU koja podrazumijeva kratkoročne, srednjoročne i dugoročne ciljeve. *Kratkoročni ciljevi* podrazumijevaju realizaciju projekata u okviru jedne do pet godina, kao što su pripremanje i usvajanje propisa vezanih za službenu kartografiju; uspostavljanje informacijskog sistema službenih topografsko-kartografskih podataka, u nadležnosti FGU, koristeći topografski model podataka (koji je izrađen u skladu s međunarodnim standardima i standardima INSPIRE direktive); pokretanje uspostave i saradnje sa strateškim institucijama za razvoj kartografije (instituta, odjela ili istraživačko-razvojnog centra za kartografiju); izrada protokola i sporazuma o saradnji sa partnerskim institucijama za razvoj kartografije. *Srednjoročni ciljevi* podrazumijevaju realizaciju projekata u okviru 5-10 godina, kao što su održavanje informacijskog sistema topografsko-kartografskih podataka koje uključuje unos i ažuriranje podataka, čuvanje topografsko-kartografskih podataka, kao i distribuciju topografsko-kartografskih podataka širokoj lepezi korisnika;

podršku za e-Vladu²⁰ i e-Upravu²¹. Dugoročni ciljevi uspostavljanja efikasnog informacijskog sistema topografsko-kartografskih podataka FGU podrazumijevaju realizaciju projekata u više od 10 godina, kao što su uspostava topografsko-kartografske baze podataka Federacije BiH i izgradnja infrastrukture topografsko-kartografskih podataka između različitih nivoa administracije i drugih subjekata/korisnika.

Tabela 6: Novi potencijalni proizvodi FGU i FMP u sektoru zemljišne administracije i status njihove izrade

Sadašnji inozemni financijski izvori kroz kreditna sredstva i sredstva tehničke podrške osiguravaju dostatno financiranje Strategije do kraja 2018. godine i djelomično tijekom 2019. godine. Do tada će institucije, FGU i FMP intenzivno raditi na pripremi novih projekata sa postojećim i novim strateškim partnerima, pogotovo Europskom unijom i njenim programima, kako bi se i u nastavnom razdoblju osigurala potrebna financijska sredstva.

Ljudski kapaciteti

Ljudski kapaciteti u FGU i FMP, odnosno katastarskim uredima i sudovim ograničeni su generalnom politikom zapošljavanja u organima Federacije BiH što u značajnoj mjeri utječe na provedbu reformskih aktivnosti u FBiH sektoru zemljišne administracije. Ograničenja ljudskih kapaciteta su dvojaka, nedostatan broj izvršitelja, neadekvatna kvalifikacijska struktura zaposlenih službenika kao i neadekvatan stručni profil zaposlenih službenika. Primjera radi, Federalna uprava za geodetske i imovinsko pravne poslove u svom unutarnjem ustrojstvu ima sljedeće organizacijske jedinice:

- Kabinet direktora,
- Sektor za izmjeru, kartografiju i komasaciju,
- Sektor za katastar,
- Sektor za geoinformatiku i
- Sektor za imovinsko-pravne i opće poslove.

Prema postojećoj sistematizaciji radnih mjesta predviđena su ukupno 32 izvršitelja i to: 6 rukovodećih državnih službenika (1 direktor, 1 tajnik i 4 pomoćnika direktora), 19 ostalih državnih službenika i 7 namještenika. Od ukupno predviđena 32 radna mjesta, 25 ih je popunjeno (78%), od čega su 40% žene, a 60% muškarci. Uz ovako slabu popunjenost postojećih radnih mjesta primarni cilj FGU je u slijedećem periodu opravdati potrebu i iznaći načina da se nepopunjena radna mjesta popune. Čak i sa tom mjerom FGU neće, a slična situacije je i sa FMP, imati dostatne ljudske kapacitete za obavljanje svih poslova iz svoje nadležnosti, provedbu Strategije i strateških projekata.

Zato će FGU i nadalje koristiti vanjske suradnike, odnosno poduzeća za obavljanje određenih poslova razvoja, održavanja i implementacije sistema i servisa (out-sourcing), odnosno zapošljavanja na određeno vrijeme u projektnim jedinicama za potrebe obavljanja poslova provedbe strateških projekata.

Potrebu za specijalističkim znanjima i vještinama, odnosno rješavanje problema neadekvatnu kvalifikacijske i profesionalne strukture u geodesko-katastarskom sustavu, FGU i FMP će nastaviti rješavati kontinuiranom edukacijom zaposlenika u Sektoru zemljišne administracije koja je u proteklom razdoblju pokazala vrlo

²⁰ *e- Vlada* je pojam koji se odnosi, u širem smislu, na olakšavanje *prijenosa informacija, komunikacija i transakcija između državnih institucija, građana i poduzeća*. e-Vlada kao svoje dijelove ima e- Administraciju (E-Administration), e-Demokraciju (E-Democracy) i e-Pravo (E-Justice).

²¹ Pod *e-Upravom* se podrazumijeva intenzivna i široka primjena suvremenih informaciono/komunikacionih tehnologija u javnoj upravi koja omogućava građanima, lokalnim upravama, poslovnim subjektima, vladinim i nevladinim organizacijama i drugim institucijama permanentan pristup servisima javne uprave, a zaposlenima jednostavno i efikasno obavljanje poslova uz smanjene troškove.

dobre rezultate i za potrebe čega su u međunarodno financiranim projektima predviđena potrebna financijska sredstva. Time će se riješiti kratkoročni i donekle srednjoročni problem potrebe za novim znanjima i vještinama.

Dugoročno, problem je povezan sa sustavom, prvenstveno, visokoškolskog obrazovanja, te bi se sa fakultetima i visokim školama koje educiraju potrebne kadrove trebala sagledati situacija i razraditi prijedlog programa obrazovanja potrebnih kadrova za sektor zemljišne administracije u Federaciji BiH.

VIII Ostvarenje ciljeva Strategije

Strategija sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH za period od 2016. do 2020. godine razrađena je ili će se razraditi kroz posebne strategije/programe koji pokrivaju pojedina područja iz nadležnosti institucija, FGU i FMP. Usvojeni posebni programi provoditi će se dvojako, dijelom kroz redovite aktivnosti nadležnih institucija, a dijelom kroz višegodišnje strateške projekte. Neposredna operativna realizacija Strategije i područnih strategija/programa, odnosno redovitih i projektnih aktivnosti objedinjena je trogodišnjim i godišnjim planovima FGU i FMP.

Uredba o procesu trogodišnjeg i godišnjeg planiranja, i godišnjeg izvješćivanja u Federalnim ministarstvima i institucijama donešena od strane Vlade Federacije BiH osigurava implementaciju definiranih strateških ciljeva.

Nositelji aktivnosti u izradi trogodišnjeg plana su rukovoditelji institucije, koordinator planiranja i izvješćivanja i rukovodeći državni službenici sukladno svojim ovlaštenjima i odgovornostima. Prilikom izrade ili revizije trogodišnjeg plana potrebno je ostvariti međusobnu suradnju svih organizacionih jedinica u instituciji, kao i saradnju sa ministarstvima i institucijama na drugim razinama vlasti i odgovarajućim socio-ekonomskim partnerima. Evaluaciju plana, analizu adekvatnosti strategija koje su izabrane za ostvarenje definiranih ciljeva vršiti će svaki sektor za sebe a izvještaje o poduzetim aktivnostima i rezultatima će periodično dostavljati rukovodiocu institucije.

Godišnji planovi rada pripremaju se na temelju usvojenih trogodišnjih planova. Ovi planovi sadrže, pored redovnih aktivnosti, i aktivnosti na godišnjoj razini koje će institucija preduzeti kako bi se implementirali strateški ciljevi iz usvojenih strateških dokumenata, te je također zasnovan na budžetu, planiranju ljudskih resursa, neophodnim ulaganjima u tehničku opremu, organizacijskim i operativnim koracima te rukovođenju. FGU i FMP su u skladu sa datim obavezama, izradile neophodne trogodišnje planove (aktualni za period 2016.-2018), kao i godišnje planove za 2015. i 2016. godinu.

VIII.1 Posebne strategije u sektoru zemljišne administracije Federacije BiH

Aktivnosti FMP na provedbi Strategije u sektoru zemljišne administracije za period od 2016. do 2020. godine temelje se na *Strategiji za reformu sektora pravde u BiH za period od 2014. do 2018. godine* na osnovu koje su za sektor zemljišne administracije i aktivnosti koje su u nadležnosti FMP razrađene tri strateška programa:

- Kompletiranje zakonskog okvira zemljišne administracije u Federaciji BiH (4.1.1.),
- Izrada i provođenje programa kontinuirane obuke za zaposlene u organima zemljišne administracije (4.1.2.), i
- Unapređenje komplementarnosti i dostupnosti informacija o evidencijama nekretnina i prava na nekretninama u BiH (4.1.3.).

Osnovni cilj strateškog planiranja je jasno utvrditi prirodu i karakter institucije i sektora koji ona predstavlja i upravlja njenim razvojem u budućnosti. U tom smislu, FGU je u saradnji sa donatorima i vlastitim aktivnostima izradila određeni broj dokumenata koji daju strateški okvir za poslovanje. Strateški dokumenti koje FGU razvija i koji su djelomično službeno i usvojeni, se u velikoj mjeri oslanjaju na rezultate analize

okruženja u kojem FGU djeluje. Strategije se, između ostalog, izrađuju radi postizanja kontinuiteta i konzistentnosti aktivnosti FGU. Trenutno dostupni **strateški dokumenti** koji definiraju strateške dugoročne ciljeve FGU su sljedeći:

1. Strategija razvoja službene kartografije Federacije BiH,
2. Strategija implementacije novih referentnih sistema u FBiH,
3. Strategija za digitalni arhiv i upravljanje katastarskim evidencijama u FBiH,
4. Strategija uspostave i održavanja infrastrukture prostornih podataka (IPP) u FBiH,
5. Strategija razvoja ljudskih resursa,
6. Strategija komunikacije Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove,
7. Strategija razvoja IKT Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove,
8. ICT/IM strategija zemljišnoknjižne administracije i katastra Federacije Bosne i Hercegovine- Razrada ILAS strategije i
9. Strategija aktivnosti za određivanje površi geoida BiH.

VIII.2 Kapitalni reformski projekti u sektoru zemljišne administracije

Projekat registracije nekretnina

“Projekat registracije nekretnina” ulazi u treću godinu implementacije, s ostvarenim zavidnim rezultatima, posebno kada je riječ o koristima koje od Projekta imaju građani Federacije BiH, država Bosna i Hercegovina i investitori. Uspješna implementacija i rezultati Projekta su prepoznati i od ureda Svjetske banke u Sarajevu i u Washingtonu, koji su napravili i videopriče o značaju i ostvarenim rezultatima Projekta registracije nekretnina.

Sama vizija sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH je izgraditi efikasan, siguran i održiv sistem registracije nekretnina koji će omogućiti pravnu sigurnost na tržištu nekretnina i sigurnost investitorima i stranim ulagačima, a razvojni cilj Projekta registracije nekretnina je pružanje podrške razvoju održivog sistema registracije nekretnina s usaglašenim zemljišnoknjižnim i katastarskim podacima u urbanim područjima.

Očekuje se da će preko 900.000 građana Federacije Bosne i Hercegovine na efikasan način i bez dodatnih troškova registracije registrirati svoje nekretnine i prava na nekretninama kroz Projekt registracije nekretnina. U tom smislu, aktivnosti na sistemskom usaglašavanju podataka o nekretninama između zemljišne knjige i katastra se trenutno provode u četiri faze u 52 katastarske općine s područja 24 općine i u okviru nadležnosti 21 općinskog suda u Federaciji BiH, a planirano je da se do kraja Projekta završi usaglašavanje podataka o nekretninama za 243 katastarske općine iz urbanih područja. Istraživanje zadovoljstva korisnika usluga zemljišne administracije koje je nedavno završeno u FBiH pokazuje visok stepen zadovoljstva korisnika uslugama u sektoru zemljišne administracije, a visoko su ocijenjene i aktivnosti koje nadležne institucije provode u cilju unapređenja kvaliteta usluga u sektoru.

O samom procesu registracije nekretnina i prava na nekretninama i koristima za građane svjedoči i izjava gospodina Salih Pindžića iz Gračanice u videopriči o implementaciji Projekta registracije nekretnina u Federaciji Bosne i Hercegovine: „Ja sam iznenađen brzinom jer sam očekivao dodatna pitanja, potpitanja, uputstva, odlaske tamo-ovamo, dođi ponovo, dođi za sedam dana – a sada nisam imao nikakvih problema”. Za više informacija pogledajte videopriče o Projektu i posjetite web-stranicu Svjetske banke www.worldbank.org/en/country/bosniaandherzegovina.

Izgradnja kapaciteta za unapređenje zemljišne administracije i procedura u BiH - CILAP Projekat

„Izgradnja kapaciteta za unapređenje zemljišne administracije i procedura u BiH - CILAP Projekat“ je dugoročni projekat čiji je cilj izgradnja kapaciteta i prenos znanja, a sve u cilju povećanja efikasnosti i

pouzdanosti procesa zemljišne administracije u Bosni i Hercegovini. Izvorni CILAP projekat je planiran, opisan i odobren na period od šest godina sa ciljem da podrži geodetske uprave u BiH tijekom cijelog perioda implementacije Projekta registracije nekretnina 2013-2018, koji se implementira temeljem Sporazuma o financiranju između Bosne i Hercegovine i Međunarodne asocijacije za razvoj.

CILAP projekat je više orijentisan na institucionalne dijelove, kao što je jačanje kapaciteta organizacija koje su uključene u projekat, prenošenje znanja i iskustva, pitanja koja se tiču obrazovanja kadrova, te kako osigurati pristup dobro obučanim ljudskim resursima u dugoročnom periodu. Pored toga, predloženi projekat takođe uključuje revizije u oblasti zakonske legislative, pitanje arhiviranja zemljišnoknjižne dokumentacije te poboljšani poslovni process zemljišne administracije. Projekat takođe namjerava da saraduje sa navedenim projektom koji se finansira kreditnim sredstvima Svjetske banke i donatorskim projektima koji su u toku u smislu pružanja podrške rješenjima za jačanje zemljišne administracije u BiH.

Zahtjev za nastavak finansiranja CILAP projekta, sa detaljnim opisom predstojećih aktivnosti za 2016-2019 godinu, je u skladu sa novom Švedskom strategijom "Strategija rezultata za Švedsku reformsku saradnju sa istočnom Evropom, zapadnim Balkanom i Turskom 2014-2020". Strategija je prihvaćena od strane švedske vlade 2014. godine i između ostalog, strategija se i dalje fokusira na jačanje javne uprave s ciljem da podrži razvoj efikasnije javne uprave i pružanje kvalitetnijih javnih usluga, na načelima nediskriminacije i uz jačanje integriteta institucija. Ciljevi predviđeni nastavkom CILAP projektnih aktivnosti su u skladu sa navedenom Strategijom i relevantni su za ostvarenje ciljeva nove strategije.

Nastavak CILAP projektnih aktivnosti je odobren od strane Vlade Kraljevine Švedske za period 2016-2019, počevši od 1. aprila 2016. godine. Ciljevi za CILAP 2 projekt ostaju nepromijenjeni. Projekat doprinosi očekivanom dugoročnom uticaju „*Efikasnom zemljišnom administracijom doprinijeti ekonomskom i društvenom razvoju, održivom tržištu i korištenju nekretnina, kao i pristupanje BiH EU*“. Očekuje se da će fokus na razvoj kapaciteta dovesti do održivih promjena i praksi kod projektnih partnera Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Republike Srpske i Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove. Glavni cilj CILAP projekta je „*Učiniti sistem zemljišne administracije efikasnijim, sigurnijim i pouzdanijim*“.

U cilju dostizanja projektnog cilja, kao dio rada na početnom dizajnu projekta, izvršen je proces identifikacije ključnih komponenti koje treba ostvariti kako bi geodetske uprave mogle da posluju efikasnije, sigurnije i pouzdanije. To je dovelo do određivanja prioriternih strateških projektnih komponenti. CILAP 2016-2019 će sadržavati šest komponenti:

- Podrška jačanju organizacija zemljišne administracije, razvoj ljudskih resursa i relevantnog pravnog okvira i projektni menadžment,
- Podrška osnivanju Adresnog registra,
- Podrška osnivanju Registra kupoprodajnih cijena,
- Podrška razvoju geodetske infrastrukture,
- Podrška razvoju IKT i Geoinformacionih sistema,
- Podrška osnivanju digitalnog arhiva, njegova integracija u poslovne procese i korištenje u svakodnevnom poslovanju.

Javne službe za tržište nekretnina i evropske integracije

Projekat ima za opći cilj jačanje kapaciteta u FGU radi pripreme, pohranjivanja i širenja geografskih informacija, kako bi se pružila podrška izgradnji kapaciteta za prijavu nekretnina i povećanju pristupa geografskim informacijama s ciljem da se ispoštuju relevantni zahtjevi za evropske integracije navedeni u Direktivi EU Inspire. Projekat se finansira donatorskim sredstvima Kraljevine Norveške i sadrži sljedeće ključne aktivnosti koje se trebaju provesti u Federalnoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove:

- (a) nabavka i instaliranje opreme i softvera za konverziju analognih planova i karata u digitalni oblik,
- (b) razvoj i instaliranje sistema radnog toka radi podrške konverziji i pohranjivanju podataka i dokumenata, uključujući rješenje za prijavu srodnih metapodataka pripremljenih u skladu sa međunarodnim standardima i Direktivom EU Inspire,
- (c) nabavka i instaliranje hardvera i softvera za sigurno pohranjivanje konvertovanih planova i karata, kao i za pohranjivanje ortofoto podataka pripremljenih financiranjem iz EU,
- (d) nabavka i instaliranje dodatnog hardvera neophodnog za pripremu i sigurno pohranjivanje geografskih podataka i podataka o nekretninama.

Definisana je IKT strategija FGU kojom je obuhvaćena analiza postojećeg stanja u FGU, vizija za IKT djelatnost i definirani su strateški pravci i ciljevi, uz opis politika i aktivnosti, uključujući obrazloženje aktivnosti i indikatore za ostvarenja. Svaka komponenta je obrađena u odnosu na:

- poslovanje uključujući ljudske resurse, politiku i organizaciju,
- podatke od značaja za sadašnje i buduće IKT sisteme,
- aplikacije i servise koji su uključeni u realizaciju strategije i
- tehnologiju koja se bavi tehničkom infrastrukturom.

Realizirane su aktivnosti koje su preduvjet za uspostavu sistema digitalnog arhiva. U tom smislu, u cilju definiranja tehničkih specifikacija i softverskih zahtjeva sistema za digitalni arhiv, izrađen je "Dokument o Razvoju informatičkog sistema digitalnog arhiva (sistem upravljanja dokumentima i radnim tokovima)". Navedeni dokument je osnov odnosno projektni zadatak za provođenje postupka javne nabavke za izradu softverskog rješenja za digitalni arhiv koju provodi Norveška kartografska uprava.

Nadalje, izvršena je nabavka hardvera i softvera za potrebe podrške ICT infrastrukturi, i to:

- nabavljena je hardverska oprema (serveri i prateća oprema) za 29 općina, odnosno katastarskih ureda u Federaciji BiH, a u skladu sa Aneksom Sporazuma - Dodatni hardver za MCO u FBiH;
- izvršena je nabavka hardvera za potrebe Federalne uprave za geodetske i imovinsko -pravne poslove (Active Directory/AV Server, SAN Device-Storage Media), a u skladu sa Aneksom Sporazuma - Osnovni hardver za projekt za FGU;
- također je izvršena nabavka FME softvera (Softver za distribuciju, transformaciju i kontrolu kvaliteta), uključujući i obuku za rad u navedenom softveru.

Učesnici u realizaciji Projekta su Statens kartverk-Agencija za kartografiju Kraljevine Norveške, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, FGU i Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove.

IMPULS projekat

IMPULS projekat, kojeg financira Vlada Kraljevine Švedske putem SIDE (Švedska međunarodna agencija za razvoj) je četverogodišnji regionalni projekt čiji tekst sporazuma je potpisan u lipnju 2014. godine na regionalnoj konferenciji održanoj u Tirani, Albanija.

Provedbeni partneri na ovom projektu su Lantmäteriet, Švedska geodetska uprava, s Državnom geodetskom upravom Republike Hrvatske, koja je mlađi partner. Zemlje Zapadnog Balkana, Bosna i Hercegovina-Federacija BiH i Republika Srpska, Crna Gora, Albanija, Srbija, Kosovo i Makedonija, potpisale su regionalni sporazum o razmjeni podataka za potrebe IMPULS projekta u svibnju 2015. na INSPIRE konferenciji u Lisabonu, Portugal. Od tada pa do danas, putem brojnih radionica i razmjene iskustava, za potrebe IMPULS projekta, Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove je harmonizirala dva skupa podataka (administrativne jedinice i digitalni model terena) i kreirala njihove metapodatke, te omogućila njihov pregled i korištenje.

Projekt ima osnovnu zadaću da educira osoblje geodetskih uprava država Zapadnog Balkana u oblasti upravljanja i manipulacije postojećih prostornih podataka u smislu stvaranja Infrastrukture Prostornih Podataka (IPPa), odnosno za poštivanje pravila koji proizlaze iz INSPIRE direktive.

*Prilog: Izvještaj o stanju sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i
Hercegovine*

1. Uvod

Prepoznajući značaj točne, pouzdane i efikasne zemljišne administracije za društveni i ekonomski razvoj Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu BiH) nadležne institucije Federacije BiH uz podršku Vijeća ministara i Vlade Federacije BiH pokrenule su i već petnaestak godina provode reformu sektora zemljišne administracije u cilju obezbijedenja tačnih i pouzdanih informacija o zemljištu, načinu njegovog korištenja, objektima na njemu i osiguranja prava na zemljištu i nepokretnostima na njemu s ciljem da sektor zemljišne administracije postane efikasan, racionalan i transparentan osiguravajući usluge i servise u funkciji ekonomskog i društvenog razvoja.

Poseban poticaj i ubrzanje reforme ostvareno je pokretanjem *Projekta registracije zemljišta* – BOS 41670 (april 2007. – juni 2012.). Projekat je finansiran sredstvima kredita Asocijacije za međunarodni razvoj, budžetskih sredstava entiteta BiH i donatorskim sredstvima kroz tehničku podršku realizaciji Projekta. Donatorska sredstva su sredstva Švedske, Njemačke i Austrijske vlade. Sredstva kredita za Federaciju BiH su bila USD 8.800.000, a sredstva sufinansiranja kroz budžetska sredstva Vlade Federacije BiH su iznosila USD 1.225.000.

Projekat registracije nekretnina predstavlja nastavak uspješno implementiranog Projekta registracije zemljišta. Projektom u Federaciji BiH upravlja FGU i FMP za dijelove Projekta koji se odnosi na zemljišnu knjigu u Federaciji BiH. Projekat je od strane Međunarodne asocijacije za razvoj proglašen efektivnim 23.09.2013. godine, a rok za završetak Projekta je 31.07.2018. godine. Ukupna vrijednost Projekta za Federaciju BiH iznosi 11,6 miliona SDR.

CILAP projekt se realizira uz pomoć Kraljevine Švedske (Swedish International Development Agency – SIDA), a implementator projekta je Lantmäteriet (Švedska kartografska i katastarska uprava). Period implementacije projekta je 2013.-2019. godine.

Projekt *Javne službe za tržište nekretnina i europske integracije* se realizira uz pomoć Kraljevine Norveške, a neposredno ga izvodi Statens Kartverk (Norveška kartografska i katastarska uprava).

IMPULS projekt, regionalni projekt koji se realizira uz pomoć Kraljevine Švedske (Swedish International Development Agency – SIDA), a realizira ga Lantmäteriet (Švedska kartografska i katastarska uprava) od decembra 2014. godine.

Provodeći Projekt registracije zemljišta, odnosno pripremajući se za Projekt registracije nekretnina te intenziviranja aktivnosti reforme zemljišne administracije nadležne institucije Federacije BiH i Republike Srpske usvojile su u junu 2011. godine dokument „Nacrt politike i strategije u sektoru zemljišne administracije u BiH“. Ovaj dokument sadrži Izjavu o politici zemljišne administracije, pregled osnovnih pokazatelja pozicije BiH u sektoru registracije i uknjižbe nekretnina u svijetu i osnovne odrednice strategije i strateških aktivnosti u Federaciji BiH i Republici Srpskoj.

Polazeći od osnovnih pokazatelja navedenih u spomenutom dokumentu, a u cilju izrade dugoročne strategije zemljišne administracije i srednjoročnih petogodišnjih poslovnih planova nadležnih institucija Federacije BiH i Republike Srpske, što je jedna od pravnih obaveza iz Sporazuma o finansiranju-Projekat registracije nekretnina, u Federaciji BiH su pripremljena dva dokumenta:

- „Strategija sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH za period od 2016. do 2020. godine“. Sastavni dio ovog dokumenta je i *Izveštaj o stanju sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine* (prilog 1);
- „Strateško-poslovni plan FGU za period 2016-2020. godine“

U *Izveštaju o stanju sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine* je dat sažetak dosadašnjih reformskih aktivnosti, prikazani su ostvareni rezultati i naznačili osnovni izazovi u sektoru

zemljišne administracije Federacije BiH. Ovaj Izvještaj je predstavljao podlogu za izradu *Strategije sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH za period od 2016. do 2020. godine i Strateško-poslovnog plana FGU za period 2016-2020. godine.*

Izjava o politici zemljišne administracije u BiH koju su u okviru Nacrta politika i strategije zemljišne administracije u BiH iz 2011. godine usvojile nadležne institucije Federacije BiH i Republike Srpske i danas je aktualna, čime pokazuje svoju vrijednost i značenje, omogućujući jasno definiranje neposrednih ciljeva i zadataka usklađenih s potrebama društva i ekonomije u BiH, odnosno potreba i zahtijeva koji proizilaze iz međunarodnih trendova i preuzetih obaveza.

2. Osnovni pokazatelji stanja u sektoru zemljišne administracije Federacije BiH

Sadašnje stanje u sektoru zemljišne administracije iskazano je kroz tri skupine osnovnih pokazatelja koji iz različitih perspektiva sagledavaju postignuća reforme u proteklih šest godina (razdoblje 2010.-2015.). Riječ je o sljedećim skupinama pokazatelja:

- 2.1 ocjena postizanja ciljeva Politike zemljišne administracije u Federaciji BiH,
- 2.2 pokazatelji pozicije BiH u sektoru registracije i uknjižbe nekretnina u svijetu i
- 2.3 rezultati ključnih projekata nadležnih institucija Federacije BiH.

2.1 Postizanje ciljeva Politike zemljišne administracije

Politika zemljišne administracije definirana je u deset jasnih ciljeva sadržanih u Izjavi o politici. U *tabeli A1.* navedeni su predmetni ciljevi, kao i najznačajnija postignuća na njihovom ostvarivanju u proteklih šest godina.

Tabela A1: Ciljevi politike zemljišne administracije u BiH i postignuća u proteklom razdoblju

Cilj	Sadržaj cilja	Postignuća u ostvarenju cilja
1. Zemljišna administracija kao javna infrastruktura	<i>Usluge zemljišne administracije su suštinska komponenta javne infrastrukture u korist opće javnosti, u obezbijedivanju pouzdanih informacija onima koji donose odluke kao i optimalnih procedura i posljedično značajno doprinoseći društvenom bogatstvu, ekonomskom razvoju i optimalnom korištenju prirodnih resursa.</i>	Uspostavom digitalnih servisa i javnom dostupnošću katastarskih i kartografskih podataka ostvaren je inicijalno cilj da su usluge zemljišne administracije suštinska komponenta javne infrastrukture. Javnost ovih podataka doprinosi sadržaju postavljenog cilja, ali i borbi protiv korupcije i jačanju pravne države.
2. Osiguranje prava nad nekretninama	<i>Pouzdanost, transparentnost i osiguranje prava su uslovi na kojima počiva razvoj zemljišnog tržišta, u pružanju kompletnog i besprijekornog opisa nekretnina povezano sa pravima vlasništva, drugim povezanim stvarnim pravima kao i restrikcijama iz javnog prava. Ova globalna sigurnost proizvodi potrebno puno povjerenje svih učesnika uključenih u transakcije nekretnina.</i>	Ukupno vektorizovana površina u BPKN iznosi 1,29 miliona hektara što procentualno predstavlja 49,5% od ukupne površine Federacije BiH. Katastarski operat (alfa-numerički i grafički dio) su u najvećem dijelu digitalizovani (skenirani). Podaci katastra, ali i digitalne orto foto karte jednostavno su dostupne svim subjektima i građanima putem geoportala.

<p>3. Efikasno upravljanje zemljištem</p>	<p><i>Značajan dio odluka donesenih od strane vlasti se odnosi na odluke u vezi sa zemljištem, posebno na lokalnom samoupravnom nivou. Efikasna i pouzdana zemljišna administracija će doprinijeti optimalnim i transparentnim procedurama donošenja odluka rukovodstva, boljem rukovođenju prirodnim resursima i transparentnom i profitabilnom korištenju imovine.</i></p>	<p>Sveukupne aktivnosti nadležnih institucija u sektoru zemljišne administracije su dovele do značajnog napredka u poboljšanju efikasnosti zemljišne administracije. Prema publikaciji Svjetske banke „Doing business“ broj dana potrebnih za uknjižbu kupoprodajnog ugovora između dva privredna subjekta (ključni indikator efikasnosti) smanjen je s 84 u 2010. na 24 u 2015. godini.</p>
<p>4. Uloga javnih institucija</p>	<p><i>Ministarstva, uprave i administracije zaduženi za kartografiju, katastar, zemljišnu knjigu i prostorno planiranje trebaju usko koordinirati svoje aktivnosti kako bi optimalno osigurali komplementarne usluge i nastupali kao sistem koji je u potpunosti integrisan i koherentan sistem opće javnosti. Uloga javnih institucija sastoji se od: Definisane strategije za implementiranje optimalnih usluga zemljišne administracije shodno Izjavi o politici za zemljišnu administraciju; Razvijanje potrebnog pravnog okvira i odgovarajućih tehničkih standarda u svrhu promocije unificiranih efikasnih radnih procedura i najboljih praktičnih pravila; Obezbjedivanje integrisanog sistema rukovođenja zemljišnim informacijama uz zahtijevanu kontrolu kvaliteta i procedurama pristupa informacijama; Planiranje, finansiranje i nadzor nad projektima i aktivnostima zemljišne administracije implementirane od strane javnog ili privatnog sektora.</i></p>	<p>Nadležne institucije Federacije BiH provodile su i unaprijedile kako na razini Federacije BiH, razini Bosne i Hercegovine i međunarodnoj razini koordinaciju svojih aktivnosti. Izgradnji sustava zemljišne administracije doprinijele su slijedećim konkretnim aktivnostima:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izrađeno je i usvojeno, odnosno pripremljeno jedanaest strategija za pojedina područja nadležnosti, - razvijeni su i implementirani kao prva faza integriranog sistema rukovođenja zemljišnim informacijama softver za održavanje i vođenje katastra i softver za elektronsko vođenje zemljišnih knjiga, - svekolike programske aktivnosti nadležnih institucija zemljišne administracije, a pogotovo veliki reformski zahvati financirani kreditnim i donatorskim sredstvima provode su u koordinaciji institucija (Upravnih odbora) koji upravljaju projektima, osiguravaju komplementarnost aktivnosti i prate njihovu realizaciju.

<p>5. Učešće privatnog sektora</p>	<p><i>Učešće privatnog sektora u zemljišnoj administraciji je važno za brzo i fleksibilno prilagođavanje ponuđenih usluga tržišnoj potražnji. Privatni sektor uključuje specijalizovane firme, pojedince sa određenim stručnim kvalifikacijama kao i profesionalna udruženja koja takođe doprinose razvoju profesionalnih standarda i najboljoj praksi.</i></p>	<p>Sukladno propisima i implementiranim poslovnim modelima uspostavljen je sistem specijalizovanih firmi i pojedinaca za obavljanje poslova i zadataka. Sistem je realiziran kroz licenciranje firmi i pojedinaca.</p>
<p>6. Sistem zemljišne informacije</p>	<p><i>Bilo koja informacija vezana za zemljište, fizičke ili pravne prirode, treba biti započeta ili rukovođena u skladu sa općim tehničkim pravilima dozvoljavajući korištenje veza i međuoperativnosti odgovarajućih baza podataka. Pohranjivanjem podataka se treba izbjeći bilo kakvo ponavljanje podataka, a odgovornost za održavanje bilo koje vrste informacije će jasno biti definisano. Podaci trebaju biti praćeni jasnom izjavom o njihovoj kvaliteti i povinovati se propisima o rukovođenju podacima u skladu sa postojećim zakonima.</i></p>	<p>Temeljne pretpostavke uspostave efikasnog i racionalnog sistema i infrastrukture katastarskih i drugih prostornih podataka su stvorene izradom modela podataka, kao i uspostavom:</p> <ul style="list-style-type: none"> - softvera za vođenje i održavanje katastarskog operata, - geoportala FGU, - kataloga metapodataka za dio baza podataka, - kao i izradom Strategije IPP-a.
<p>7. Javni pristup informacijama</p>	<p><i>Jednostavan i potpun pristup informacijama vezanim za nekretnine treba biti osiguran svakom potencijalnom korisniku, osim ako informacija nije zaštićena zakonom. Uslovi za korištenje podataka i odgovarajuće cijene će se jasno prezentovati korisniku.</i></p>	<p>Uspostavljene su kvalitetne i informativne web-stranica http://www.fgu.com.ba i geoportal http://www.fgu.com.ba/hr/geoportal.html. Planirano je da se zemljišnoknjižni podaci u Federaciji BiH i zvanično objave na internetu do septembra 2016. godine.</p>
<p>8. Razvijanje e-usluga</p>	<p><i>U skladu sa globalnom politikom o reformi e-vlade i javne administracije, sve informacije u vezi sa nekretninama trebaju biti u digitalnoj formi i stavljene na raspolaganje potencijalnim korisnicima putem Interneta ili drugih javnih mreža na transparentan, jednostavan način u skladu sa zakonom.</i></p>	<p>Putem geoportala FGU http://www.fgu.com.ba/hr/geoportal.html kartografski i katastarski podaci su dostupni korisnicima, kao i podaci permanentnog GNSS servisa FBiHPOS http://fbihpos.fgu.com.ba/spiderweb. Podaci zemljišne knjige Federacije BiH će biti dostupni preko web stranice FMP.</p>

<p>9. Pokrivanje troškova</p>	<p><i>Dugoročno, operativni troškovi zemljišne administracije u javnom sektoru trebaju biti globalno pokriveni ostvarenim prihodima. Takse koje su plaćene od strane korisnika trebale bi pokriti osnovne troškove.</i></p>	<p>Decentralizovani sistem zemljišne administracije u FBiH onemogućava evidenciju rashoda, a prihode je moguće pratiti samo djelimično. Visina sudskih taksi za postupke u zemljišnoknjižnim stvarima je regulisana različito u svakom od deset kantona i uplaćuju se na račune kantonalnih budžeta. Naknada za vršenje usluga premjera i katastra iz oblasti premjera i katastra se uplaćuje na račun javnih prihoda federalnog, kantonalnog i općinskog budžeta, u ovisnosti za kojeg davaoca usluga je namijenjena. Tarifom naknada za korištenje podataka premjera i katastra je regulisano koje naknade za korištenje podataka se uplaćuju na račun javnih prihoda kantonalnog budžeta, na Jedinstveni račun Trezora budžeta Federacije BiH ili na račun javnih prihoda budžeta općine. Sustav naplate korištenja proizvoda i servisa u digitalnom okruženju putem geoportala, nakon probnog rada, uspostavljen je od FGU.</p>
<p>10. Implementacija</p>	<p><i>Javne institucije koje se bave zemljišnom administracijom na državnom i entitetskom nivou su, u skladu sa zakonom, zadužene za razvoj i implementaciju odgovarajućih strategija i planova.</i></p>	<p>Izrađeno je deset strateških dokumenata i redovno se donose trogodišnji i godišnji planovi rada institucija.</p>

Iz *Tabele A1* jasno je vidljivo da su u izvještajnom razdoblju učinjeni veliki naponi i postignuti vidljivi rezultati na ostvarivanju postavljenih ciljeva Izjave o politici u sektoru zemljišne administracije iz 2011. godine.

2.2 Sadašnja pozicija BiH u sektoru registracije i uknjižbe nekretnina

U publikaciji „*Poslovanje 2016. godine*“ (engl. „*Doing Business 2016*“) rangirano je 189 privreda po jednostavnosti poslovanja u njima, od 1. do 189. mjesta gdje se na prvom mjestu nalazi država najbolje rangirana. Bosna i Hercegovina se u ovoj publikaciji nalazi na 79. mjestu, što u odnosu na 2010. godinu predstavlja poboljšanje u rangu za 37 mjesta.

Kada je u pitanju uknjižba nekretnina, Bosna i Hercegovina zauzima 97. mjesto na toj listi, što predstavlja značajno poboljšanje u rangu u poređenju sa rezultatima rangiranja objavljenim u publikaciji „*Poslovanje 2010. godine*“ u kojem je Bosna i Hercegovina zauzimala 139. mjesto. Ovaj napredak je rezultat daljeg smanjenja broja dana koji su potrebni za uknjižbu ugovora o kupoprodaji između dva privredna subjekta sa

84 dana, koliko je trebalo 2010. godine, na 24 dana. Promjena u broju potrebnih procedura i troškovima nije bilo.

Usporedba kvantitativnih indikatora koji se odnose na navedenu uknjižbu u zemljama bivše Jugoslavije ukazuje na to da se Bosna i Hercegovina ne razlikuje od ostalih zemalja kada je riječ o broju procedura. Sa druge strane, važno je napomenuti da je značajan napredak ostvaren u Bosni i Hercegovini kada je riječ o broju dana potrebnih za uknjižbu kupoprodajnog ugovora tako da Bosna i Hercegovina prednjači u regiji kada je riječ o ovom indikatoru. Promjena nije bilo kada je riječ o troškovima uknjižbe kupoprodajnog ugovora između dva privredna subjekta, tako da ovi troškovi, izraženi u procentima od vrijednosti nekretnine, još uvijek nešto viši u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj nego u ostalim zemljama bivše Jugoslavije. U *Tabeli A2* uspoređena su četiri bitna pokazatelja za BiH i zemlje bivše Jugoslavije. Vidljivo je da je sektor zemljišne administracije u BiH u dijelu registracije i uknjižbe nekretnina skoro u potpunosti eliminirao zaostatak koji je 2010. imao u odnosu na zemlje bivše Jugoslavije

*Tabela A2: Komparacija indikatora uspješnosti sistema uknjižbe nekretnina („Doing Business 2010“ i „Doing Business 2016“)*²²

Privreda	BiH	Crna Gora	Hrvatska	Slovenija	Srbija	Makedonija
Indikator	Rang: 97. mjesto ↑ 42 mjesta u odnosu na 2010.	Rang: 79. mjesto ↑ 52 mjesta u odnosu na 2010.	Rang: 60. mjesto ↑ 49 mjesta u odnosu na 2010.	Rang: 36. mjesto ↑ 72 mjesta u odnosu na 2010.	Rang: 73. mjesto ↑ 32 mjesta u odnosu na 2010.	Rang: 50. mjesto ↑ 13 mjesta u odnosu na 2010.
Broj procedura pravno potrebnih za uknjižbu kupoprodajnog ugovora između dva privredna subjekta	2016: 7 2010: 7 <i>Progres: 0</i>	2016: 6 2010: 8 <i>Progres: 2</i>	2016: 5 2010: 5 <i>Progres: 0</i>	2016: 5 2010: 6 <i>Progres: 1</i>	2016: 6 2010: 6 <i>Progres: 0</i>	2016: 7 2010: 5 <i>Progres: 2</i>
Broj dana potrebnih za uknjižbu kupoprodajnog ugovora između dva privredna subjekta	2016: 24 2010: 84 <i>Progres: 60</i>	2016: 69 2010: 86 <i>Progres: 17</i>	2016: 62 2010: 104 <i>Progres: 42</i>	2016: 49 2010: 391 <i>Progres: 342</i>	2016: 54 2010: 111 <i>Progres: 57</i>	2016: 30 2010: 58 <i>Progres: 28</i>
Troškovi uknjižbe kupoprodajnog ugovora između dva privredna subjekta – izraženo u % od vrijednosti nekretnine	2016: 5,2% 2010: 5,2% <i>Progres: 0%</i>	2016: 3,1% 2010: 3,3% <i>Progres: 0,2%</i>	2016: 5,0% 2010: 5,0% <i>Progres: 0%</i>	2016: 2,0% 2010: 2,0% <i>Progres: 0%</i>	2016: 2,8% 2010: 2,8% <i>Progres: 0%</i>	2016: 3,3% 2010: 3,2% <i>Progres: -0,1%</i>

²² Izvor podataka: <http://www.doingbusiness.org/>

U Tabeli A3 uspoređen je rang privreda (država) koji su odnosi na uknjižbu kupoprodajnog ugovora između dva privredna subjekta u regiji Evrope i Centralne Azije za 26 država te regije u 2010. i 2015. godini. U promatranom razdoblju BiH se sa 26. mjesta popravila za četiri mjesta i zauzima 22. mjesto, što pokazuje da naponi koji su uloženi u reformu zemljišne administracije i pogotovo sustava registracije i uknjižbe nekretnina daju vidljive rezultate.

Tabela A3: Rang odabranih privreda u regiji Europa i Centralna Azija koji se odnosi na uknjižbu kupoprodajnog ugovora između dva privredna subjekta²³

Privreda:	Rang:	
	2010.	2015.
Gruzija	1.	1.
Litvanija	2.	5.
Armenija	3.	4.
Azerbejdžan	4.	6.
Bugarska	12.	14.
FJR Makedonija	14.	19.
Albanija	17.	26.
Rumunija	20.	16.
Srbija	21.	18.
Slovenija	22.	23.
Hrvatska	23.	24.
Crna Gora	24.	21.
Uzbekistan	25.	27.
Bosna i Hercegovina	26.	22.

Na kraju ovog poglavlja potrebno je napomenuti da se navedeni indikatori, ostvarene vrijednosti i postignuti rang ne mogu uzeti kao apsolutni pokazatelj kvalitete i efikasnosti sustava registracije i uknjižbe nekretnina u nekoj privredi, ali ipak oni su važan indikator za ekonomski i posebno bankarski sistem u svijetu i svakoj pojedinoj privredi, te je stoga ostvareni napredak više nego ohrabrujući za nastavak reformi zemljišne administracije u BiH.

3. Ključne aktivnosti i ostvareni rezultati

3.1 Institucionalni i zakonodavni okvir

Nositelj aktivnosti u geodetsko-katastarskom dijelu sektora zemljišne administracije u Federaciji Bosne i Hercegovine je FGU sa neposrednim ovlastima vezanim za geodetsku infrastrukturu, kartografiju, infrastrukturu prostornih podataka i provedbe reformskih projekata u sektoru zemljišne administracije, dok je vođenje i održavanje katastra u nadležnosti općinskih službi nadležnih za geodetske poslove i katastar nekretnina kojih je na području Federacije BiH uspostavljeno 79. Pored toga, u 4 od 10 kantona/županija

²³ Izvor podataka: <http://www.doingbusiness.org/economyrankings>

su uspostavljene kantonalne/županijske uprave koje sve imaju koordinacijsku ulogu, a u ovisnosti od kantonalnih/županijskih zakona mogu biti nadležne i za određenu stručne i upravne poslove.

Federalno ministarstvo pravde je, shodno Zakonu o Federalnim ministarstvima i drugim tijelima Federalne uprave, nadležno da vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se, pored ostalog, odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije u oblastima pravosudnih institucija i uprave, te upravnog nadzora nad radom pravosudne uprave. Za vođenje zemljišnih knjiga nadležni su *općinski sudovi* - ukupno 31 operativan općinski sud sa 7 odjeljenja izvan sjedišta općinskog suda. Općinski sudovi pružaju usluge registracije nekretnina i prava na istim. Mjesno nadležan općinski sud je sud na čijem se području nalazi nekretnina. Poslovi odnosno usluge koje zemljišnoknjižni uredi pružaju zainteresovanim strankama su propisani Zakonom o zemljišnim knjigama.

Veliki značaj za zemljišnu knjigu ima donošenje *Zakona o stvarnim pravima* (SN FBiH, broj: 66/13 i 100/13), kojim su na jednom mjestu regulirana sva pitanja vezana za pravo vlasništva i druga stvarna prava i data njihova jasna definicija. Početkom primjene *Zakona o stvarnim pravima*, u martu 2014. godine prestala je primjena ukupno 12 propisa, koji su do tada bili u velikoj primjeni za katastar i zemljišnu knjigu.

U periodu 2010.-2015. godina nadležne institucije Federacije BiH su uložile velike napore kako bi se realizovao jedan od priroitetnih zadataka odnosno donošenje novog zakonodavnog okvira u sektoru zemljišne administracije. Nemogućnost donošenja harmoniziranog i efikasnog zakonskog okvira katastra za provedbu katastarske izmjere i registracije nekretnina predstavlja glavnu zapreku razvoju sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH. Zato je pripremljen i izrađen potpuno nov prijedlog (prednacrt) *Zakona o izmjeri i registraciji nekretnina*. Prijedlog ovog Zakona je trenutno u Parlamentarnoj proceduri.

Rješavajući akutnu potrebu uspostave infrastrukture prostornih podataka, Vlada Federacije BiH je na prijedlog FGU usvojila *Uredbu o infrastrukturi prostornih podataka FBiH* 8.10.2014. godine²⁴. Ovom Uredbom se uređuje osnivanje i održavanje Infrastrukture prostornih podataka Federacije BiH, njen sadržaj, metapodaci, servisi prostornih podataka, osnivanje i održavanje Geoportala IPP FBiH, te uspostava i nadležnosti organa IPP FBiH.

U okviru zakonodavnih aktivnosti izrađen je i u zakonodavnu proceduru upućen i Zakon o komasaciji koji bi trebao zamijeniti 30 godina stari Zakon o komasaciji iz 1985 godine (Službeni list SR BiH, broj 24/85). Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH usvojio je Prijedlog Zakona o komasaciji 27.10.2015. godine, tako da se očekuje njegovo donošenje tijekom 2016. godine.

Nadležne institucije Federacije BiH izradile su i donijele i slijedeće podzakonske akte:

- Pravilnik o primjeni satelitskih mjerenja u geodeziji - februar 2012., SN FBiH, broj 18/12
- Pravilnik o dopunama Pravilnika o načinu i programu polaganja stručnog ispita radnika koji rade na poslovima iz geodetske djelatnosti - decembar 2012., SN FBiH, broj 108/12,
- Odluka o naknadama za korištenje podataka izmjere i katastra - jun 2015., SN FBiH, broj 49/15,
- Odluka o naknadama za obavljanje usluga iz oblasti izmjere i katastra - jun 2015., SN FBiH, broj 49/15.

3.2 Strateški dokumenti

Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove Federacije BiH, dijelom i zbog otežanog donošenja zakonodavne regulative, fokusirala se na donošenje strateških dokumenata. Tako su u proteklom razdoblju izrađeni i usvojeni slijedeći bitni strateški dokumenti:

- Standardi usluga za zemljišne knjige i katastar u Federaciji BiH, oktobar 2010. godine,

²⁴ „Službeni novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 85/14

- ICT/IM strategija zemljišnoknjižne administracije i katastra Federacije BiH, 21.02.2011. godine,
- Pravilnik o unutrašnjem uređenju Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, 30.01.2013. godine,
- Strategija IKT (informacijsko-komunikacijske tehnologije, 25.02.2014. godine,
- Strategija razvoja službene kartografije Federacije Bosne i Hercegovine, 22.04.2014. godine,
- Strategija za Digitalni Arhiv i upravljanje katastarskim evidencijama (2014.-2018.), april 2014. godine,
- Strategija za Digitalni Arhiv i upravljanje katastarskim evidencijama – Mapa puta i plan rada, 02.07.2015. godine,
- Strategija implementacije novih referentnih sistema u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine, 08.2015. godine,
- Strategija uspostave i održavanja infrastrukture prostornih podataka Federacije BiH - 30.12.2015. godine je predana prva verzija prihvaćena uz doradu.

Također su u postupku izrade (izrađeni nacrti dokumenata) slijedeće strategije:

- Strategija ljudskih resursa – nacrt,
- Strategija komunikacije Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove – nacrt.

3.3 Ostvareni rezultati

Uspostava geodetske infrastrukture

U proteklom šestogodišnjem periodu nakon decenija zastoja učinjen je veliki iskorak u uspostavi nove moderne geodetske infrastrukture. Najznačajnije aktivnosti uspostave geodetske osnove bile su:

- *izgradnja permanentne GNSS mreže FBiHPOS* – dovršene su izmjere osnovnih GPS mreža za područje Federacije BiH i obavljeni svi potrebni radovi za uspostava permanentne GNSS mreže FBiHPOS koja se sastoji iz 17 referentnih GNSS stanica i kontrolnog centra u Sarajevu. FBiHPOS je puštena u rad u septembru 2011. godine i osigurava permanentno (24/7) održavanje tri servisa koji korisnicima omogućuju visokoprecizno pozicioniranje sa GNSS prijemnicima bilo gdje na području Federacije BiH. FBiHPOS je zajedno sa permanentnom GNSS mrežom Republike Srpske SRPOS uspostavljena kao sastavni dio BiHPOS mreže.
- *aktivnosti na uspostavi Osnovne gravimetrijske mreže Federacije BiH* – uz podršku stručnjaka iz Švedske geodetske uprave (Lantmäteriet) 2013. i 2014. godine obavljena su mjerenja apsolutnog i relativnog ubrzanja sile teže i uspostavljena je Osnovna gravimetrijska mreža BiH koja se sastoji iz 4 apsolutne stanice i 60 točaka koje su izmjerene relativnim gravimetrima.

Uspostava kartografske osnove

- *Izrada preglednih digitalnih geografskih karata* – krajem 2010. godine izrađene su pregledna digitalna geografska i teritorijalna karta BiH u mjerilu 1:300.000 i pregledna digitalna geografska i teritorijalna karta BiH i RH u mjerilu 1:340.000 koje su stavljene na upotrebu korisnicima.
- *Izrada preglednih digitalnih topografskih karata u mjerilu 1:250.000* – započeto 2015. godine i u fazi završne kontrole. Specifikacije su usklađene s EuroRegionalMap (EuroGeographics)
- *Izrada digitalnog ortofota za BiH* – u razdoblju 2010.-2014. godina izvedeno je aerofotogrametrijsko snimanje i izrađen je ortofoto visoke rezolucije za cjelokupan teritorij BiH koji je dostupan na Geoportalu FGU.

Digitalizacija i unaprijeđenje katastra

- Alfanumerički dio katastarskog operata preveden je u digitalnu formu i poslovanje katastra obavlja se u programskom paketu „katastar.ba“;

- Grafički dio katastarskog operata preveden je u digitalnu formu (raster 100%, vektor 50%) i pohranjen u centraliziranu bazu podataka te je dostupan na web-portalu FGU na stanici e-katastra - <http://www.fgu.com.ba/hr/katastar.html>;
- Pilot projekti komasacije na području Federacije BiH na lokacijama općina Ravno i Orašje su pokrenuti 2014. godine;
- Slijedeći politiku prevođenja iz analognog u digitalni oblik svih relevantnih informacija, materijala i dokumenta, Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove je započela i prve korake ka uspostavljanju sistema digitalnog arhiva kroz provedbu donatorskih projekata projekata izgradnje kapaciteta, ali također i kroz vlastite budžetske aktivnosti. Uspostavljanje digitalnog arhiva ne samo da će sačuvati analogne katastarske podatke, već će omogućiti jednostavnost pristupa i širu upotrebu informacija. Digitalizacija katastarske dokumentacije je počela, ali ovoj inicijativi treba pristupiti kao masovnoj proizvodnji. Skeniranje svih novozaprimljenih dokumenata je redovna aktivnost u 44 katastarska ureda u FBiH, a sada je omogućena i replikacija skeniranih dokumenata na serveru u Federalnoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove.

Digitalizacija i skeniranje zemljišne knjige

- Proces digitalizacije zemljišnoknjižnih uložaka u Federaciji BiH je u potpunosti završen u posljednjem kvartalu 2015. godine, sa ukupno 1,29 miliona zemljišnoknjižnih uložaka u elektronski vođenoj zemljišnoj knjizi FBiH, od čega je 33,9% uložaka zasnovano na novom katastarskom premjeru.
- Osim skeniranih knjiga i registara parcela i vlasnika u zk uredima u Kiseljaku i Velikoj Kladaši (Projekat registracije zemljišta) i skeniranja u zk uredu u Sarajevu (saradnja sa donatorom iz Španije), u toku je skeniranje zemljišnih knjiga u Općinskom sudu u Gradačcu (CILAP projekat). Planirano je da se skeniraju sve preostale zemljišne knjige i registri parcela i vlasnika za cijelu FBiH do kraja implementacije Projekta registracije nekretnina.

Usaglašavanje podataka o nekretninama između katastra i zemljišne knjige

- Tokom implementacije Projekta registracije zemljišta u FBiH testirane su i procedure za sistematsko usaglašavanje podataka o nekretninama između zemljišne knjige i katastra odnosno uspostavi zemljišne knjige na novom katastarskom premjeru. Sukladno prioritetima *Projekta registracije nekretnina*, aktivnosti na sistematskom usaglašavanju podataka o nekretninama između zemljišne knjige i katastra su u toku za 52 katastarske općine u FBiH. Katastarski dio procesa je u potpunosti završen za 17 katastarskih općina i u toku su aktivnosti na katastarskom dijelu za preostalih 35 katastarskih općina. Aktivnosti u zemljišnoknjižnim uredima su u toku za 21 katastarsku općinu sa Indeksom kapaciteta usaglašavanja podataka 73% za 7 katastarskih općina prve faze, 70% za 7 katastarskih općina druge faze i 35% za 7 katastarskih općina treće faze sistematskog usaglašavanja podataka o nekretninama.

Uspostava e-servisa

- Modernizirana je i obogaćena web stranica FGU koja je dostupna na internet adresi <http://www.fgu.com.ba/>
- Uspostavljen je e-servis Geoportala FGU putem kojeg je omogućen uvid i korištenje kartografskih baza podataka u nadležnosti FGU kao i kataloga objekata odnosno Kataloga Metapodataka. Geoportal FGU također je centralno mjesto koje objedinjuje sve servise FGU na internet adresi: <http://www.fgu.com.ba/hr/geoportal.html>
- Uspostavljen je e-servis *e-Katastar* koji omogućuje uvid u alfanumerički i grafički dio katastarskog operata na internet adresi <http://www.fgu.com.ba/hr/katastar.html>
- Uspostavljen je e-servis permanentne mreže GNSS točaka Federacije BiH - FBiHPOS na internet adresi <http://www.fgu.com.ba/hr/servisi.html>.

Izgradnja kapaciteta

- FGU je tijekom proteklog perioda riješila gorući problem poslovnog prostora preseljenjem u nove prostorije (privremeno rješenje) koje su prostranije i modernije od prethodnih, te je kroz *Projekt registracije nekretnina* pokrenula aktivnosti koje će tijekom 2016. godine rezultirati preseljenjem FGU u novo uređene i namjeni prilagođene trajne poslovne prostorije.
- Na osnovu navedene Strategije provedbom *Projekta registracije zemljišta*, *Projekta registracije nekretnina* i *CILAP projekta* posebna pažnja posvećena je izgradnji ljudskih kapaciteta u FGU, drugim nadležnim institucijama u sektoru zemljišne administracije te upoznavanje privatnog sektora sa dostignućima u sektoru zemljišne administracije FBiH.
- Nacrt Strategije ljudskih resursa FGU je pripremljen u listopadu 2015. godine i predstavlja polaznu osnovu za slijedeći period.

Pregled najvažnijih završenih ili tekućih strateških aktivnosti koje su usko vezane sa strateškim dokumentima i provedbom strateških ciljeva je dat u *Tabeli A4*.

Tabela A4: Pregled najvažnijih završenih i tekućih strateških aktivnosti FGU i FMP

	Projekat/aktivnost	Financiranje	Status
1	Mreža permanentnih GNSS stanica	EU-IPA i Vlada BiH	Sistem u funkciji
2	Katastarski informacioni sistem	Sporazum o finansiranju-BiH i IDA, i Vlada FBiH	Sistem u funkciji
3	Digitalni ortofoto	EU-IPA i Vlada BiH	Projekt dovršen
4	Strategija IKT	Vlada Norveške	U toku, finalni draft
5	Strategija i rad s digitalnom arhivom	Vlada Švedske-CILAP projekt	U toku
6	Nabavka i implementacija digitalne arhive	Vlada Norveške	U toku
7	Registar adresa	Vlada Švedske-CILAP projekt	U toku
8	Intranet rješenja	Vlada Švedske-CILAP projekt	U fazi planiranja
9	Javna internet stranica za alfanumeričke katastarske podatke	Vlada FBiH	Sistem u funkciji
10	Uspostava web portala FGU za geopodatke	Vlada FBiH	Sistem u funkciji
11	Web stranica za geodetske tačke integrirane u portal	Vlada FBiH	U toku
12	Modeli za topografske karte usklađeni s INSPIRE-om	Vlada FBiH	U završnoj fazi verifikacije
13	Grafički katastarski podaci na web stranici	Vlada FBiH	Sistem u funkciji
14	Unapređenje katastarskih Podataka – izrada BPKN	Sporazum o finansiranju-BiH i IDA, Vlada FBiH	Radi se kontinuirano
15	Model katastra k.u.	Vlada FBiH	U završnoj fazi verifikacije
16	Procjena vrijednosti nekretnina	Vlada Švedske-CILAP projekt	U toku, pilot projekt dovršen

17	Strategija kartografije u Federaciji BiH	Vlada FBiH	Usvojena
18	Određivanje podataka apsolutne i relativne gravimetrije	Vlada FBiH, Vlada Švedske-CILAP projekt	U toku
19	Komasacija za područja dijelova općina	Vlada FBiH	Radi se kontinuirano
20	Nabavka geodetske i računarske opreme	Vlada FBiH, Vlada BiH, Sporazum o finansiranju-BiH i IDA, Vlada Švedske-CILAP projekt	Radi se kontinuirano
21	Određivanje parametara za transformaciju koordinata (ETRS89 – DKS)	Vlada FBiH, Vlada Švedske-CILAP projekt	U toku
22	Strategija implementacije novih referentnih sistema	Vlada Švedske-CILAP projekt	Finalni prijedlog
23	Izrada TK 1:300 000	Vlada FBiH	Projekat dovršen
24	Uspostava kartografskog informacijskog sustava	Vlada FBiH	U fazi planiranja
25	Izrada TK 1:250 000		U fazi planiranja
26	Uspostava katastra nekretnina	Vlada FBiH	U fazi planiranja
27	Dopunska katastarska izmjera	Vlada FBiH	U fazi planiranja
28	Izrada baze podataka katastra komunalnih uređaja	Vlada FBiH	U fazi planiranja
29	Projekt registracije nekretnina	Sporazum o finansiranju-BiH i IDA	Provedba u toku
30	Javne službe za tržište nekretnina i evropske integracije – Norveški projekt	Vlada Norveške	U toku implementacija
31	IMPULS projekt – regionalni projekt	Vlada Švedske	Provedba u toku
32	Strategija uspostave i implementacije IPP	Vlada FBiH	U fazi planiranja
33	Održavanje uspostavljenih sistema (katastar.ba, FBiHPOS, Geoportal, softverske licence, telekomunikacije)	Vlada FBiH	Kontinuirano

4. Razvoj informacijskog sistema unutar institucija

Proteklo razdoblje karakterizira intenzivna aktivnost na izgradnji informacijskih sistema unutar institucija za vođenje, održavanje i distribuciju podataka katastra i zemljišnih knjiga. U tu svrhu je 2011. godine izrađena i ICT/IM strategija zemljišnoknjižne administracije i katastra Federacije BiH. Uspostavljena su i implementirana na cijelom području Federacije BiH dva aplikacijska softvera za vođenje i održavanje registara i to:

- Podsustav zemljišne knjige (e-Grunt) i
- Podsustav katastarskih evidencija (Katastar.ba).

Oba podsustava, shodno svojim nadležnostima i organizaciji u Federaciji BiH su organizovana na decentraliziran način, realizirana, upravljanja i vođena od strane dvije institucije, sa jasno definiranim okvirima, nadležnostima i interfejsima između ova dva sustava. Realizacija softverskih komponenti i baza podataka je na razini organa zaduženih za upravljanje svakom od ove dvije komponente - FMP i FGU.

Katastarska baza podataka, koja je u nadležnosti FGU, je bazirana na modelu podataka BPKN-a i izvedena iz ISO19100 serije standarda te funkcionira na konceptima decentraliziranog sustava sa elementima distribucije i replikacije. Baza podataka zemljišne knjige koja je u nadležnosti FMP je također realizirana na principima decentraliziranog sustava, sa elementima distribucije i replikacije. Elementi distribucije, po potrebi, uključuju i elemente distribucije podataka, aplikacija i upravljanja. Predviđeno je da kompletna funkcionalnost sustava sa stanovišta krajnjih korisnika bude servisno orijentirana.

Kada je riječ o trenutnom stanju u sektoru katastra, FGU je postigla značajne rezultate u posljednjih nekoliko godina u smislu razvoja jedinstvenog softvera, obuke uposlenih, instalacije softvera i konverzije digitalnih podataka u svih 79 općinskih katastarskih ureda. Takođe je unaprijeđena mrežna komunikacijska infrastruktura, izvršena je nabavka računala i uredske opreme, razvijen model katastarskih podataka i stvorena središnja baza podataka katastra. U periodu 2011-2012 godine, novi softver "Katastar.ba" je razvijen kao zamjena za više programskih rješenja za potporu održavanja katastarskih podataka i pružanja usluga klijentima u općinskim katastarskim uredima. Klijent aplikacija se sastoji od dva dijela:

- web aplikacija za upravljanje predmetima, izdavanje službenih dokumenata, generiranje izvješća i administriranje sustava;
- grafički program za upravljanje prostornim podacima i digitalizaciju katastarskog plana.

Web aplikacija se koristi kao glavna ulazna točka iz koje počinju svi procesi. Grafička aplikacija ima razvijeno korisničko sučelje i širok raspon GIS (geografski informacijski sustav) funkcionalnosti te je efikasna zamjena svih grafičkih paketa koji su se koristili ranije.

Sve akcije na katastarskom planu su vezane za slučaj upravljanja tijekom rada, prati i kontrolira sustav kako bi se uklonili greške i odstupanja. Pristup sustavu na temelju korisničkih prava može se prilagoditi na fleksibilan način. Za replikaciju podataka između središnje i lokalnih baza podataka služi Virtualna privatna mreža (VPN) koja je izrađena kako bi se povezali središnji ured tj. FGU i 79 općinskih katastarskih ureda. Replikacija podataka odvija se redovno, jednom dnevno. Novi model katastarskih podataka omogućuje generisanje izvještaja sa rodno raščlanjenim podacima o posjednicima koja su temeljena na osobnim ID brojevima.

FMP i zemljišnoknjižni uredi koji su u nadležnosti općinskih sudova su također dobili značajnu potporu putem *Projekta registracije zemljišta* i sada tokom implementacije *Projekta registracije nekretnina* čime su postignuti dobri rezultati u posljednjih nekoliko godina u poboljšanju razvoja softvera koji je instaliran u 38 zemljišnoknjižnih ureda i odjeljenja, zatim u poboljšanju mreže komunikacijske infrastrukture, opskrbe računarskom i uredskom opremom i kreiranjem središnje baze podataka zemljišnih knjiga.

FGU je u suradnji sa FMP i općinskim sudovima, a u okviru provedbe Projekta registracije nekretnina, uspjela VPN konekcijom povezati sve zemljišnoknjižne urede sa središnjim serverom u Federalnom ministarstvu pravde. Ovime je omogućena dnevna replikacija podataka na središnjem serveru, čime je omogućen back up podataka i objava zemljišnoknjižnih podataka online za cijelu teritoriju FBiH. Završena je i testirana on-line aplikacija zemljišnoknjižnog registra koja će služiti za uvid u elektronsku bazu podataka zemljišne knjige. Sustav je implementiran kao web aplikacija i djeluje kroz web preglednik. Planirano je da se zemljišnoknjižni podaci u Federaciji BiH i zvanično objave na internetu do septembra 2016. godine. Svi podaci će za sada biti informativnog karaktera, a sve aktivnosti vezane za objavljivanje katastarskih i zemljišnoknjižnih podataka su regulisane u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka²⁵.

Nakon inicijalnih nabavki informatičke opreme, tokom 2015. godine je izvršena nabavka i isporuka nove hardverske i komunikacijske opreme za zemljišnoknjižne i katastarske urede u FBiH.

²⁵ SG BiH br 49/06, 76/11, 89/11

5. Standardi usluga za zemljišne knjige i katastar

Orijentiranost ka korisnicima usluga i stalna komunikacija sa strankama omogućava nadležnim institucijama da identificiraju potrebe, zadatke i aktivnosti na unapređenju sektora zemljišne administracije. U tom smislu, FGU i FMP su tokom 2010. godine utvrdili ***osnovne standarde pružanja usluga, standarde kvaliteta, standarde brzine i učinka pružanja usluga u sektoru katastra i zemljišnih knjiga u Federaciji BiH.***

Nadležne institucije na svim nivoima konstantno poduzimaju aktivnosti na ispunjavanju usvojenih standarda usluga, tako da danas zahvaljujući npr. primjeni standarda u renoviranju ureda imamo zemljišnoknjižne urede i općine sa obezbijeđenim posebnim prostorom za prijem stranaka i pristupom strankama u invalidskim kolicima. Kontinuiranom obukom i edukacijom uposlenih je unaprijeđena stručnost uposlenih i komunikacione vještine u radu sa strankama. Komunikacija i informisanost korisnika usluga i javnosti sa aktivnostima i ciljevima reforme sektora zemljišne administracije u Federaciji BiH je unaprijeđena redovnim ažuriranjem web stranica nadležnih institucija, štampanjem i distribucijom brošure o standardima usluga i aktivnostima institucija, štampanjem i distribucijom letaka o zemljišnoj knjizi, o katastru, o procedurama uspostave i zamjene zemljišne knjige odnosno usaglašavanju podataka o nekretninama između katastra i zemljišne knjige te kroz kampanje informisanja i jačanja svijesti građana o važnosti registracije nekretnina i uknjižbi vlasništva.

Kada je riječ o ***standardima kvaliteta***, rezultati istraživanja zadovoljstva korisnika usluga zemljišne knjige i katastra i rezultati redovnih, tromjesečnih, analiza obima posla i efikasnosti ureda pokazuju značaj napredak u kvalitetu koji je ostvaren u sektoru. Rezultati istraživanja zadovoljstva korisnika usluga, koje je bilo anonimno i dobrovoljno, pokazuju da je stepen zadovoljstva korisnika usluga u Sektoru zemljišne administracije Federacije BiH dosta visok. Tako, kada je riječ o zadovoljstvu korisnika usluga zemljišnoknjižnih ureda, možemo reći da su fizička lica veoma zadovoljni kvalitetom pruženih usluga (81,7%), dok je kod profesionalnih korisnika ta ocjena nešto niža (75%). Kada je riječ o zadovoljstvu korisnika kvalitetom usluga službi za katastar, možemo reći da su profesionalni korisnici veoma zadovoljni kvalitetom pruženih usluga u katastru (81,3%) i ta ocjena je čak i neznatno bolja od ocjene fizičkih lica (80,1%).

Fizička lica korisnici usluga *gruntovnice* su najveće zadovoljstvo izrazila po pitanju aspekata usluga: pouzdanost evidencije (88,8%) i profesionalnost službenika (88,8%), zatim dostupnost informacija (83,9%), prostor za prijem stranaka (83,9%), mogućnost informisanja o toku postupka (83,9%), dužina čekanja u redu za predaju dokumenata (82,5%), brzina rješavanja predmeta (80,4) i na kraju troškova usluge (58,8%). Profesionalni korisnici usluga *gruntovnice* su u istraživanju dali sljedeće ocjene: ljubaznost osoblja 86,7%; stručnost osoblja 81%; transparentnost postupka 80%; dužina čekanja u uredu za predaju dokumenata 76,2%; organizacija rada službenika ocjena 72,4%; brzina rješavanja predmeta 71,5%; jednostavnost propisane procedure 69,5% i ažurnost i usklađenost podataka sa drugim službama 62,8%. Kako se može vidjeti, ocjene su prilično visoke, pa se stiče utisak da su ispitanici prilično zadovoljni aspektima rada zemljišnoknjižnih ureda u Federaciji BiH, ali postoji još prostora za unapređenje rada.

Fizička lica korisnici usluga u *katastru* su najviše zadovoljni prostorom za prijem stranaka (86,8%), pouzdanošću evidencije (85,5%), profesionalnošću katastarskih službenika (83,4%), mogućnošću informisanja o toku postupka (82,8%), dostupnosti informacija (81,5%), dužinom čekanja u redu za predaju dokumenata (80,8%), brzinom rješavanja predmeta (78,8%) i cijenom usluge (61%). Profesionalni korisnici usluga katastra su najviše zadovoljni sa transparentnošću postupka (87,6%), stručnošću (85,7%) i ljubaznošću osoblja (84,8%), a najnižu, ali ipak vrlo visoku ocjenu, (73,3%) dali su ažurnosti i usklađenosti podataka sa drugim službama. Dalje, ocjene su sljedeće: organizacija rada službenika (84,7%); jednostavnosti propisane procedure (72,4%); brzina rješavanja predmeta (81,9%); dužina čekanja u redu za

predaju dokumenata (80%). Generalno, različiti aspekti rada službe za katastar su vrlo visoko ocjenjeni od strane ispitanika u ovom istraživanju, sa identifikovanim prostorom za dalje unapređenje.

Tokom posjete zemljišnoknjižnom uredu fizička lica su u prijemnom uredu proveli manje od pola sata u 72,7% slučajeva, manje od sat vremena u 21% slučajeva i između jednog i dva sata u 6,3% slučajeva. Profesionalni korisnici su u prijemnom uredu proveli manje od pola sata (73,3%), dok je 17,1% provelo manje od sat vremena, a 9,5% između jednog i dva sata. Nema mnogo razlike kod čekanja u prijemnom uredu službe katastra za fizička lica i za profesionalne korisnike. Naime, manje od pola sata je u prijemnom uredu je provelo 66,7% profesionalnih korisnika i 72,8% fizička lica korisnika usluga. Manje od sat vremena čekalo je 19,9% fizičkih lica i 29,5% profesionalnih korisnika. Između jednog i dva sata provelo je u čekaonici 6% fizičkih lica i 3,8% profesionalnih korisnika. Među fizičkim licima je bilo i 1,3% onih koji su čekali više od dva sata.

U stalnom nastojanju da se usluge u sektoru usaglašavaju sa potrebama korisnika usluga, jedno od pitanja u istraživanju zadovoljstva korisnika usluga je bilo vezano i za prijedloge korisnika usluga odnosno šta je to što korisnici vide kao prioritetna područja u sektoru.

Fizička lica korisnici usluga u narednom periodu od zemljišnoknjižnih ureda očekuju bržu obradu i rješavanje predmeta, veći broj službenika i elektronsku umreženost i više informacija na internetu, ali to nikako ne treba da bude praćeno povećanjem cijena usluga. Profesionalni korisnici usluga gruntovnice u budućnosti očekuju da se poboljša usaglašenost zemljišnoknjižnih i katastarskih podataka, još brže rješavanje predmeta, pristup podacima putem interneta, veća ažurnost podataka i uvezivanje i usaglašavanje zemljišnoknjižnih podataka sa podacima drugih službi. Profesionalni korisnici usluga posebno očekuju rješenja koja bi dovela do pojednostavljenja procedura i usklađenost podataka s drugim službama.

Kada je riječ o službama za katastar, fizička lica u narednom periodu očekuju da bržu obradu i rješavanje predmeta, više informacija dostupnih na internetu, veći broj kompetentnih službenika, ali to nikako ne treba da bude praćeno povećanjem cijena usluga. Profesionalni korisnici se slažu sa fizičkim licima kada se radi o potrebi za efikasnijom službom katastra, ali oni traže i rješenja koja bi dovela do veće ažurnosti podataka, veće brzine rješavanja predmeta, uvezivanje i usaglašavanje katastarskih podataka sa podacima drugih službi, pojednostavljenje procedura i unapređenje zakonske regulative poslovanja.

Kada je riječ o blagovremenosti procesovanja zahtjeva stranaka, procenat riješenih redovnih zahtjeva za upis u zemljišnoknjižnim uredima na nivou Federacije BiH iznosi zavidnih 98%, odnosno 95% kada je riječ o riješenim zahtjevima u službama za katastar Federacije BiH²⁶ (Baza podataka katastra nekretnina).

Više od polovine ispitanika fizičkih lica (56,9%) čiji je predmet riješen u gruntovnici je trebalo doći samo jednom u zemljišnoknjižni ured da bi se predmet riješio, dok je 39,2% moralo doći dva do pet puta. Svega 3,9% ispitanika je posjetilo zemljišnoknjižni ured više od pet puta da bi riješili svoj predmet u gruntovnici. Više od dvije trećine fizičkih lica (71,8%) čiji predmet je riješen u službi za katastar su svoj predmet riješili samo jednim dolaskom u katastar, dok je njih 23,1% dolazilo dva do pet puta, a 5,1% ispitanika je moralo doći više od pet puta da bi okončalo proces.

Najfrekventnije usluge gruntovnice su ocjenjene najvišim ocjenama od strane profesionalnih korisnika, što je dobro za poslovanje zemljišnoknjižnih ureda. Zadovoljni klijenti će biti motivisani da sarađuju i dalje i svakako da će imati pozitivnu percepciju ove službe. U tom smislu, advokati su najviše zadovoljni uslugama koje dobijaju prilikom procesovanja Zahtjeva za upis vlasništva (82,4%) i Zahtjeva za upis hipoteke (80,2%), dok su najmanje zadovoljni uslugom tokom procesovanja Zahtjeva za izdavanje Potvrde o

²⁶ Deveti tromjesečni izvještaj o provedbi Projekta registracije nekretnina u FBiH; Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Jedinica za implementaciju Projekta; januar 2016. godine.

postojanju/nepostojanju hipoteke (54,4%). Notari su najviše zadovoljni uslugom kod podnošenja Zahtjeva za izdavanje zemljišnoknjižnog izvotka (95,2%) i Zahtjeva za upis hipoteke (90,5%), a najmanje uslugom procesovanja Zahtjeva za izdavanje Potvrde o postojanju/nepostojanju hipoteke (61,9%). Uposlenici u agencijama za promet nekretnina najviše su zadovoljni uslugom tokom procesovanja Zahtjeva za izdavanje Uvjerenja o vlasništvu na nekretnini (86,9%), Zahtjeva za izdavanje zemljišnoknjižnog izvotka (83,9%) i Zahtjeva za upis vlasništva (82,6%), a najmanje kod Zahtjeva za izdavanje Potvrde o postojanju/nepostojanju hipoteke (52,2%). Evidentno je da su sve tri kategorije profesionalnih korisnika usluga najmanje zadovoljni uslugama zemljišnoknjižnih ureda kada je riječ o procesovanju Zahtjeva za izdavanje Potvrde o postojanju/nepostojanju hipoteke.

Kada analiziramo samo fizička lica koja su u zemljišnoknjižnom uredu koristila usluge Zahtjev za upis vlasništva, Zahtjev za upis hipoteke i Zahtjev za upis etažnog vlasništva, ukupno 55, vidimo da je njih 74,5% ili 41 čekalo manje od pola sata, a 13 ili 23,6% manje od sat vremena. Između jednog i dva sata u prijemnom uredu provelo je samo 1 građanin ili 1,8%.

6. Kampanja informisanja i istraživanje zadovoljstva korisnika usluga

Imajući u vidu značaj sektora zemljišne administracije, nadležne institucije su tokom 2010./2011. godine uspješno sprovele zajedničku kampanju javnog informiranja sa ciljem upoznavanja javnosti sa sistemom zemljišne administracije, procedurama, pravima i obavezama vlasnika nekretnina, realizovanim aktivnostima i ostvarenim rezultatima reforme. Kampanja je za cilj imala informirati javnost o potrebi prilagođavanja promjenama, što se odnosi na sve subjekte – od zaposlenih u zemljišnoknjižnim i katastarskim uredima, preko privatnog sektora (notara, advokata, privatnih geodetskih preduzeća...) do svih građana sa konačnim ciljem unaprijeđenja razumijevanja javnosti i mobilizacije podrške za nastavak uspješne implementacije reforme sistema registracije i uknjižbe nekretnina.

Nova **kampanja jačanja svijesti javnosti** je provedena od strane nadležnih institucija, a u okviru Projekta registracije nekretnina, koncem 2015. godine. Kampanja je imala za cilj podsticanje stanovništva da registruju svoja prava u zemljišnim knjigama nakon što se usaglase tehnički podaci o nekretninama između katastra i zemljišne knjige. Štampani su leci o zemljišnoj knjizi i katastru, poster i drugi promotivni materijal koji je distribuiran općinskim sudovima, općinama, ambulancama, policijskim stanicama, kao i drugim javnim i nevladinim organizacijama. Za potrebe nacionalne kampanje izrađeni su i animirani tv spotovi, radio spotovi, banneri, a oglašavanje je realizovano na nacionalnim tv i radio postajama, dnevnim novinama i web portalima. Osim nacionalne kampanje, provode se i kampanje informisanja javnosti na lokacijama na kojima se implementiraju aktivnosti sistematskog usaglašavanja podataka o nekretninama između zemljišne knjige i katastra. Planirano je da se u narednom periodu provede još jedna kampanja informisanja i jačanja svijesti javnosti.

U skladu sa Sporazumom o finansiranju, **istraživanje zadovoljstva korisnika usluga zemljišne administracije u Federaciji BiH** će se sprovesti tri puta u toku trajanja Projekta registracije nekretnina. Cilj istraživanja zadovoljstva korisnika usluga je praćenje viđenja korisnika iz javnog i privatnog sektora o kvalitetu usluga registracije nekretnina. Prvo istraživanje je završeno, a naredna dva će biti realizovana u narednom periodu.

Prvo istraživanje percepcije javnosti i zadovoljstva korisnika usluga zemljišne administracije u Federaciji BiH je završeno u drugoj polovini 2015. godine. Istraživanjem su bile obuhvaćene dvije osnovne grupe korisnika usluga, fizička lica i profesionalni korisnici usluga općinskih službi za katastar i zemljišnoknjižnih ureda. Dodatno, sprovedeno je i istraživanje percepcije sektora zemljišne administracije kod opšte javnosti u FBiH. Istraživanje je provedeno u deset gradova FBiH, na osnovu pet Upitnika koje je pripremila FGU Jedinica. Istraživanje je realizovano na ukupnom uzorku od 625 anketiranih.

Rezultati ovog istraživanja, koje je bilo anonimno i dobrovoljno, pokazuju, između ostalog, da je stepen zadovoljstva korisnika usluga u Sektoru zemljišne administracije Federacije BiH dosta visok. Tako, kada je riječ o zadovoljstvu korisnika usluga zemljišnoknjižnih ureda, možemo reći da su fizička lica veoma zadovoljni kvalitetom pruženih usluga (81,7%), ali je ta ocjena nešto niža kod profesionalnih korisnika (75%). Kada je riječ o zadovoljstvu korisnika kvalitetom usluga službi za katastar, možemo reći da su profesionalni korisnici veoma zadovoljni kvalitetom pruženih usluga u katastru (81,3%) i ta ocjena je čak i neznatno bolja od ocjene fizičkih lica (80,1%).

Na pitanja o neformalnom plaćanju i izloženosti bilo kakvom obliku diskriminacije, od 143 fizička lica korisnika usluga zemljišnoknjižnih ureda njih 3 odnosno 2% je odgovorilo potvrdno za neformalna plaćanja, a niti jedan od 143 ispitanika nije bio izložen bilo kakvom obliku diskriminacije. Neformalna plaćanja je izvršilo 3,3%, odnosno 5 od 151 ispitanika fizičkih lica korisnika usluga službi za katastar, dok su 2 ispitanika (1,3%) kazala da su bili izloženi diskriminaciji i to na osnovu etničke pripadnosti.

Kada je riječ o ocjeni doprinosa nadležnih institucija na kvalitet usluga u sektoru zemljišne administracije Federacije BiH, i fizička lica i profesionalni korisnici usluga zemljišnoknjižnih ureda i službi za katastar koji su upoznati sa aktivnostima FGU i FMP mišljenja su da je uticaj aktivnosti ovih institucija na kvalitet usluga u sektoru zaista pozitivan i značajan. Tako je čak 40,6% profesionalnih korisnika i 59,5% fizičkih lica korisnika usluga zemljišnoknjižnih ureda ocijenilo uticaj aktivnosti koje FGU i FMP u sektoru zemljišne administracije kao “značajno pozitivan uticaj” na kvalitet usluga. I fizička lica (71,1%) i profesionalni korisnici (53,4%) usluga katastarskih ureda koji su upoznati sa aktivnostima nadležnih institucija u sektoru zemljišne administracije, mišljenja su da je uticaj aktivnosti institucija na kvalitet usluga u sektoru zaista “značajno pozitivan”.

Sam “*Projekat registracije nekretnina*” je takođe ocijenjen visoko. Projekat je ocijenjen kao “odličan” i “jako dobar” od 83,7% fizičkih lica korisnika usluga katastra i 78,9% fizičkih lica korisnika usluga zemljišne knjige koji su upoznati sa ovim Projektom. Ocjenu “odličan” i “jako dobar” je dalo i 74,1% profesionalnih korisnika usluga katastra i 77,8% profesionalnih korisnika usluga zemljišnoknjižnih ureda koji su upoznati sa aktivnostima Projekta.

Kada je riječ o doprinosu Projekta postignutim unaprijeđenjima u radu katastra i zemljišnoknjižnih ureda u Federaciji BiH, čak 71,4% fizičkih lica korisnika usluga katastra i 60,5% fizičkih lica korisnika usluga zemljišnoknjižnih ureda su ocijenili taj doprinos Projekta kao “značajan”. Među profesionalnim korisnicima usluga katastra nalazimo 56,8% onih koji smatraju da “Projekat registracije nekretnina” ima “značajan doprinos” unaprijeđenjima u radu katastara i zemljišnoknjižnih ureda i 33,3% koji su mišljenja da ima “mali pozitivan” doprinos. Podjednak procenat profesionalnih korisnika usluga zemljišnoknjižnih ureda smatraju da je doprinos Projekta postignutim unaprijeđenjima u radu katastra i zemljišnoknjižnih ureda u Federaciji BiH “značajan” (49,4%) i “mali pozitivan” (49,4%).

Rezultati istraživanja percepcije sektora zemljišne administracije kod opšte javnosti pokazuju da građani koji su u posljednjih pet godina lično koristili usluge zemljišnoknjižnog ureda i katastra su dosta zadovoljni odnosom i radom službenika u zemljišnoknjižnim uredima i službama za katastar. Kada je riječ o zemljišnoknjižnim uredima, 37,9% građana je bilo „vrlo zadovoljno“ odnosom i radom službenika, 40,9% je bilo „zadovoljno“, a 18,2% je „djelimično zadovoljno“ radom i odnosom službenika u gruntovnicama. Kada je riječ o katastru, 38,4% građana je bilo „vrlo zadovoljno“, 39,7% je bilo „zadovoljno“, a 16,4% „djelimično zadovoljno“ radom i odnosom službenika u službama za katastar.

Aktivnosti koje provode nadležne institucije u sektoru zemljišne administracije su ocijenjene pozitivno i od strane građana. Prema mišljenju 48,3% anketiranih građana koji su upoznati sa ovim aktivnostima, doprinos Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove i Federalnog ministarstva pravde je „značajno

pozitivan“, 37,9% smatra da je riječ o „malom pozitivnom uticaju“. Da nema nikakvog uticaja, ni pozitivnog ni negativnog, smatra 13,8% anketiranih građana koji su upoznati sa ovim aktivnostima,

Ocjene „Projekta registracije nekretnina“ su dobre, iako je malo ispitanika građana upoznato sa istim. Ipak 32,4% građana Projekat ocjenjuje kao „odličan“, 38,2% građana Projekat ocjenjuje kao „jako dobar“, a 29,4% kao „dobar“. Da Projekat „značajno doprinosi“ radu katastra i zemljišnoknjižnih ureda, smatra 50% od onih koji su upoznati sa Projektom, 41,2% misli da ima „mali pozitivan doprinos“, a 8,8% smatra da Projekat „nema značajnog ni pozitivnog ni negativnog uticaja“ kada je riječ o postignutim unapređenjima u radu katastra i zemljišnoknjižnih ureda.

Uspješna implementacija reforme i unapređenje sektora zemljišne administracije zahtijeva i sistematski pristup u pogledu nastojanja održavanja proaktivne komunikacije vis-à-vis stanovništva Federacije BiH i određenih ciljnih grupa u okviru njega. U tom smislu, web stranica FGU koja daje cjelovit pregled zakona i pravilnika, proizvoda i usluga, projekata se takođe redovno ažurira sa tekućim aktivnostima Uprave, a u cilju informisanja javnosti i korisnika usluga.

7. Jačanje kapaciteta institucija

Neophodnost jačanja kapaciteta uposlenih kroz sistematičnu obuku i edukaciju je prepoznata još u dokumentima nadležnih institucija koji se bave analizom stanja i poslovnim planovima za period 2008.-2011. godine. U dokumentu „Nacrt politike i strategije u sektoru zemljišne administracije“ kojeg su 2011. godine usvojile nadležne institucije, prepoznata je potreba za sistematskom obukom i educiranjem uposlenih kako bi se unaprijedilo profesionalno znanje i uposleni obučili za korištenje modernih tehnologija te da bi se pratili standardi usluga za zemljišne knjige i katastar i u konačnici unaprijedile usluge koje su pružaju korisnicima i same vještine upravljanja.

Prepoznavši značaj razvoja ljudskih resursa, Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove je u svoj Trogodišnji plan rada za period 2016-2018, definisala kao Strateški cilj 8: „*Izgradnja kapaciteta za unapređenje zemljišne administracije i procedura u Bosni i Hercegovini*“. Dodatno, u toku je i izrada Strategije ljudskih resursa, gdje je određena dugoročna strateška vizija i koja glasi: „Postići visokog stupanj učinkovitosti i odgovornosti, kroz stručan, motivirani i predani kadar, pojedinačnim i zajedničkim doprinosom, u ispunjavanju zadanih strateških ciljeva institucije.“

U tom smislu, opredjeljenje nadležnih institucija da se nastavi praksa sistematičnih i kontinuiranih edukacija uposlenih u sektoru zemljišne administracije FBiH. Svrha pripreme i realizacije programa sistematične obuke i edukacije je jačanje kapaciteta uposlenih i samim tim i jačanje kapaciteta institucija u sektoru zemljišne administracije u cilju poboljšanja efikasnosti i kvaliteta pružanja usluga korisnicima. U tom smislu, edukacijom kroz seminare i radionice se osigurava kontinuitet u stručnoj obuci uposlenih.

Obuke i edukacije u Federaciji BiH se provode na osnovu Planova edukacija koji se donose i implementiraju na godišnjoj osnovi sa ciljem izgradnje kapaciteta uposlenih u sektoru kroz kontinuiranu obuku u oblastima prava, geodezije, menadžmenta, prostornog planiranja i informacionih tehnologija. Planovi edukacije su zasnovani na utvrđenim stvarnim potrebama uposlenih u sektoru zemljišne administracije u Federaciji BiH na osnovu čega su i definisani prioriteti vezani za izbor sadržaja i tema edukacije

Sistematska edukacija se u Federaciji BiH obavlja decentralizirano kako bi se obezbijedio jednostavniji pristup polaznicima edukacije te na taj način postigli i bolji rezultati. U cilju stvaranja pretpostavki za održivu edukaciju, u drugom kvartalu 2010. godine su osnovana i opremljena četiri edukaciona centra koja se koriste za educiranje uposlenih u sektoru zemljišne administracije. Edukacioni centri su uspostavljeni na regionalnom principu i to u Sarajevu, Čapljini, Gradačcu i Cazinu.

U periodu 2008-2012 u okviru implementacije Projekta registracije zemljišta, u FBiH je realizovano 39 različitih oblika edukacije i obuke uposlenih u Sektoru zemljišne administracije Federacije BiH. Ukupan broj učesnika na održanim edukacijama je iznosio 1047, od čega je 330 učesnika na edukacijama bilo iz zemljišnoknjižnih ureda, 656 iz službi za katastar i 61 iz službi za prostorno uređenje.

Sistematska obuka i edukacija uposlenih je nastavljena i kroz implementaciju Projekta registracije nekretnina gdje je nakon sačinjenog pregleda situacije urađen dugoročni program sistematske obuke uposlenih, koji se dalje razrađuje i donose detaljni godišnji planovi edukacija. Godišnjim planovima edukacije su jasno definisani ciljevi, vrsta i sadržaj svake od edukacija, metodologija, ciljne grupe polaznika i vremenski okvir održavanja svakog pojedinog vida edukacije. U toku donošenja planova edukacije, vodilo se računa o utvrđenim stvarnim potrebama uposlenih u sektoru zemljišne administracije u Federaciji BiH na osnovu čega su i definisani prioriteti vezani za izbor sadržaja i tema edukacije. U prve dvije godine implementacije Projekta, održano je 24 edukacije, sa ukupno 392 učesnika.

Izgradnja i jačanje kapaciteta institucija se odvija i kroz saradnju sa donatorima. U tom smislu, završena je prva faza i dogovoren je nastavak implementacije projekta „CILAP-Izgradnja kapaciteta za unapređenje zemljišne administracije i procedura u Bosni i Hercegovini“. Dizajn CILAP projekta se temelji na identifikaciji ključnih elemenata koji se trebaju ispuniti i identifikaciji kapaciteta koji se trebaju razviti u geodetskim upravama kako bi se postigli ciljevi CILAP projekta i kako bi se doprinijelo jačanju i povećanju efikasnosti institucija. Sam proces razvoja institucija je dugoročan proces i efekti takvog pristupa CILAP projekta su vidljivi nakon dužeg vremenskog perioda. Stoga je CILAP projekat izvorno zamišljen kao šestogodišnja inicijativa usaglašena sa implementacijom Projekta registracije nekretnina. Saradnja u okviru CILAP projekta se temelji na razmjeni znanja i iskustava između zvaničnika sa jednakim odgovornostima u Švedskoj i u BiH sa ciljem izgradnje kapaciteta za razvoj efikasne zemljišne administracije. Aktivnosti se sastoje od radionica, kao i davanja savjeta, obuku uz rad i podršku iz Švedske po potrebi. Ostale aktivnosti uključuju studijske posjete Lantmäteriet-u, švedskim javnim i privatnim institucijama uključenim u procese upravljanja zemljištem, kao i drugim relevantnim evropskim i regionalnim institucijama za upravljanje zemljištem. Zahvaljujući takvoj saradnji, pripremljene su Strategija digitalnog arhiva, Strategija razvoja ljudskih resursa, Strategija komunikacije FGU, a u fazi izrade su Strategija implementacije novih referentnih sistema i Strategija određivanja geoida. U okviru prve faze CILAP-a odnosno u periodu 2013.-2015. je održano 120 edukacija i 21 organizovana studijska posjeta u kojima su učestvovali uposlenici obje geodetske uprave.

Opći cilj Projekta „Javne službe za tržište nekretnina i evropske integracije“ je jačanje kapaciteta u FGU i Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove Republike Srpske, radi pripreme, pohranjivanja i širenja geografskih informacija, kako bi se pružila podrška izgradnji kapaciteta za prijavu nekretnina i povećanju pristupa geografskim informacijama s ciljem da se ispoštuju relevantni zahtjevi za evropske integracije navedeni u INSPIRE direktivi Evropske unije. Saradnja na ovom projektu doprinosi u realizaciji Strateškog cilja 7-„Svaka informacija zemljišne administracije treba biti u digitalnom obliku rukovođena u skladu sa zajedničkim modelom podataka, kako bi se osiguralo dugoročno održavanje kvaliteta i kvantiteta i kako bi se sve baze podataka učinile međuoperativnim (interoperabilnim)“ iz „Trogodišnjeg plana Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, za period 2016.-2018. godina“.

Jačanje kapaciteta institucija se ostvaruje i kroz razmjenu iskustava u okviru projekta „IMPULS“. Zemlje korisnice projekta IMPULS su Albanija, Bosna i Hercegovina-Federacija BiH i Republika Srpska, Crna Gora, Hrvatska, Srbija, Makedonija i Kosovo. Projektom je predviđena finansijska pomoć geodetskim agencijama u regiji u vidu edukacija, treninga i jačanja kapaciteta u sektoru zemljišne administracije, posebno u dijelu infrastrukture prostornih podataka. U okviru dogovorenog djelokruga IMPULS projekta, te u skladu sa namjerama izraženim u prethodnim regionalnim inicijativama - Memorandum o suradnji u oblasti

infrastrukture prostornih podataka, korisnici spomenutog projekta izgradnje kapaciteta su potpisali sporazum o razmjeni podataka i provedbi pilot-slučaja. Predmet dogovorenog pilot-slučaja je upravljanje i prevencija u kriznim situacijama. Prepoznata je rastuća potražnja za prekograničnim podacima te potreba da se dodatno poboljša regionalna suradnja i regionalni dijalog u oblasti upravljanja prekograničnim kriznim situacijama. Potpisivanje ovog sporazuma, u okviru projekta izgradnje kapaciteta na polju infrastrukture prostornih podataka – IMPULS, predstavlja dokaz želje za napretkom na ovom polju te je također dokaz uspješne suradnje geodetskih uprava u regiji.

Glavni cilj projekta je da zemlje regije imaju moderan i funkcionalan okvir za dijeljenje prostornih podataka u skladu s regionalnim i međunarodnim zahtjevima. Također, cilj je da se ubrza razvoj inovativnih INSPIRE usluga za bolje donošenje odluka te da se postigne interoperabilnost podataka i usluga. Implementacija ovog projekta doprinosi i provedbi Strateškog cilja 9 – “Prostorne informacije dostupne korisnicima (građani, privreda i javne institucije) putem decentralizovanih servisa ili e-usluga“ iz Trogodišnjeg plana Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, za period 2016-2018. godina“.

8. Međuentitetska i međunarodna suradnja i projekti

Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove i Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove Republike Srpske koordinirano predstavljaju Bosnu i Hercegovinu u međunarodnim organizacijama i tijelima iz područja geodezije, kartografije, geoinformatike, infrastrukture prostornih podataka i zemljišne administracije. Tako su navedene dvije institucije članice i predstavnice Bosne i Hercegovine u organizacijama i inicijativama:

- UN initiative on Global Geospatial Information Management: Europe – regionalni komitet za Europu inicijative Organizacije ujedinjenih naroda za Globalnim upravljanjem geoprostornim informacijama,
- EuroGeographics-u – udruženju nacionalnih kartografskih i katastarskih agencija Europe,
- Regionalnoj suradnji o katastru i infrastrukturi prostornih podataka – udruženje nacionalnih kartografskih i katastarskih agencija jugoistočne Europe – „Memorandum o razumijevanju i saradnji u oblasti infrastrukture prostornih podataka“ 5.-6.11.2013.,

Predstavljajući Bosnu i Hercegovinu u radu godišnjih skupština i drugih događanja tih organizacija i inicijativa, FGU i RUGIPP sudjeluju u radu radnih i projektnih skupina te objavljuju radove na skupovima tih organizacija.

Pored toga na bilateralnoj osnovi FGU i RUGIPP njeguju suradnju sa sestrinskim organizacijama susjednih država te se na godišnjoj razini razmjenjuju iskustva sa:

- Upravom za nekretnine Crne Gore,
- Državnom geodetskom upravom Republike Hrvatske i
- Republičkim geodetskim zavodom Republike Srbije.

Uspješna međunarodna suradnja FGU i RUGIPP rezultirala je projektima s Kraljevinom Švedskom i Kraljevinom Norveškom koji imaju posebnu težinu u proteklom izvještajnom razdoblju u provedbi reformskih aktivnosti u sektoru zemljišne administracije. Navedeni projekti su važni jer se nastavljaju i tokom sljedećeg srednjoročnog perioda, te pružaju potrebnu stabilnost provedbi reformskih zahvata i daju nužnu fleksibilnost u situacijama kada je potrebna hitna intervencija kako bi se aktivnosti kroz projekte financirane iz budžeta ili Sporazumima o finansiranju sa Svjetskom bankom mogle provesti.